

V Bruseli 18. 3. 2015
SWD(2015) 44 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document SWD(2015) 44 final of 26.02.2015
Addition of missing paragraphs on pages 20 and 21
The text shall read as follows:

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Správa o krajine, Slovensko 2015

{COM(2015) 85 final}

**Tento dokument je pracovným dokumentom útvarov Európskej komisie.
Nepredstavuje oficiálne stanovisko Komisie ani takéto stanovisko neprejudikuje.**

OBSAH

Zhrnutie	2
1. Uvedenie do problematiky: hospodárska situácia a výhľad	4
2. Ostatné štrukturálne problémy	9
2.1. Fiškálna politika a daňový systém	11
2.2. Trh práce, vzdelávanie a sociálne politiky	17
2.3. Podnikateľské prostredie a infraštruktúra	25
2.4. Modernizácia verejnej správy	33
AA. Tabuľka s prehľadom	37
AB. Štandardné tabuľky	43

ZOZNAM TABULIEK

1.1. Kľúčové ekonomické, finančné a sociálne ukazovatele	8
1.2. Postup pri makroekonomickej nerovnováhe (PMN), orientačná tabuľka	9
AB.1. Makroekonomické ukazovatele	43
AB.2. Ukazovatele finančného trhu	44
AB.3. Ukazovatele zdanenia	45
AB.4. Ukazovatele trhu práce a sociálne ukazovatele	46
AB.5. Výdavky na dávky sociálneho zabezpečenia (% HDP)	47
AB.6. Ukazovatele výkonnosti produktového trhu a ukazovatele politiky	48
AB.7. Ekologický rast	49

ZOZNAM GRAFOV

1.1. Rast reálneho HDP a jeho jednotlivé faktory (pps).	5
1.2. Čisté investície (% HDP)	6
1.3. Nezamestnanosť, nezamestnanosť mládeže a dlhodobá nezamestnanosť (%)	6
1.4. Deficit verejných financií (a) a dlh (b)	7
2.1.1. Skutočná sadzba DPH	11
2.2.1. Výdavky štátnej správy na vzdelávanie a platy učiteľov	22
2.3.1. Jednoduchosť podnikania na Slovensku	25
2.3.2. Dialničná infraštruktúra na Slovensku	27
2.3.3. Investície na Slovensku	27

2.3.4. Súkromné výdavky na výskum a vývoj na Slovensku a v EÚ-28 (% HDP)	28
2.3.5. Porovnanie sieťových nákladov pre priemyselných spotrebiteľov v rámci EÚ (graf 1a) a zmeny sieťových nákladov podľa spotrebného pásma na Slovensku (graf 1b)	29
2.3.6. Determinanty energetickej náročnosti na Slovensku	30
2.4.1. Účinnosť verejnej správy	33

ZOZNAM RÁMČEKOV

1.1. Proces hospodárskeho dohľadu	7
-----------------------------------	---

ZHRNUTIE

Rast na Slovensku nabral v roku 2014 na tempe, pričom motorom tohto rastu bola obnova domáceho dopytu, keďže po niekoľkých rokoch klesania došlo k oživeniu súkromnej spotreby i investícií. Rast vývozu sa však oslabil v dôsledku poklesu dopytu zo strany hlavných obchodných partnerov Slovenska. Celkovo sa odhaduje, že HDP v roku 2014 narástol o 2,4 %, čím sa Slovensko v tomto ohľade zaradilo v rámci eurozóny medzi krajiny s lepšími výsledkami. Zamestnanosť počas celého roka rástla, no miera nezamestnanosti zostáva nad úrovňou 13 %. Inflácia zaznamenala v roku 2014 prudký pokles, čoho príčinou bol hlavne pokles cien energií.

Očakáva sa, že hlavným motorom rastu naďalej zostane domáci dopyt. Na druhej strane rast vývozu sa bude v roku 2015 podľa očakávaní z dôvodu slabšieho dopytu zo strany obchodných partnerov Slovenska naďalej spomaľovať, pričom jeho obnova je pravdepodobná až v roku 2016. Podmienky na trhu práce sa podľa očakávaní zlepšia v nadväznosti na oživenie hospodárskej činnosti, pričom sa očakáva, že inflácia bude počas nasledujúcich dvoch rokov pomaly rásť.

Táto správa obsahuje hodnotenie slovenského hospodárstva na základe ročného prieskumu rastu, ktorý vypracovala Komisia a ktorým sa hospodárskej a sociálnej politike EÚ odporúčajú na rok 2015 tri hlavné piliere: investície, štrukturálne reformy a fiškálna zodpovednosť. V súlade s Investičným plánom pre Európu sa v nej zároveň skúmajú spôsoby, akými by sa dal maximalizovať dosah verejných prostriedkov a zmobilizovať súkromné investície. No a napokon sa v nej Slovensko hodnotí v nadväznosti na zistenia správy o mechanizme varovania z roku 2015, v ktorej Komisia považovala za užitočné ďalej preskúmať pretrvávanie nerovnováh, resp. ich odstraňovanie. Hlavnými pripomienkami a zisteniami tejto analýzy sú:

- **Dlhodobé vyhliadky verejných financií sa zlepšili vďaka zmenám v daňovom a dôchodkovom systéme a v zdravotníctve, ako aj vo fiškálnom rámci.** Opatrenia vykonané v rámci akčného plánu boja proti daňovým podvodom už prinášajú výsledky, najmä v oblasti výberu príjmov z DPH. Pri výbere daní a v daňovej správe však naďalej pretrvávajú neefektívnosť. Reformou dôchodkového systému sa znížil očakávaný

tlak na verejné financie v budúcnosti, no sektor zdravotníctva je pre verejný rozpočet naďalej záťažou.

- **Na trhu práce sa v roku 2014 prejavili náznaky oživenia, ale nezamestnanosť je aj naďalej vysoká.** Faktory odrádzajúce od práce v systéme sociálnych dávok boli čiastočne odstránené a zaznamenané boli určité pozitívne výsledky v oblasti znižovania nezamestnanosti mladých, no v oblasti dlhodobej nezamestnanosti sa dosiahol len nepatrný pokrok. Zamestnanosť rómskeho obyvateľstva a nízkokvalifikovaných pracovníkov je nízka. Relevantnosť dosiahnutého vzdelania pre trh práce je nízka a prechod zo vzdelávania do zamestnania je pomalý.
- **Dlhodobým vyhliadkam rastu krajiny od začiatku krízy škodia nevýrazné výsledky v oblasti investícií.** Slabé výsledky v oblasti investícií sa takisto premietajú do pomerne nízkej kvality infraštruktúry, čo brzdí rast stredoslovenského a východoslovenského regiónu.
- **Konkurencieschopnosť Slovenska brzdí neuspokojivá situácia v oblasti jednoduchosti podnikania.** Slovensku naďalej patrí relatívne nízka pozícia, pokiaľ ide o hodnotenie niekoľkých ukazovateľov kvality podnikateľského prostredia vrátane jednoduchosti zakladania podnikov a platenia daní. Vysoké sieťové poplatky za elektrinu majú za následok vysoké ceny elektrickej energie pre slovenské spoločnosti.
- **Nízka efektívnosť verejnej správy a súdnicstva spôsobujú, že prostriedky sa nerozdeľujú efektívnym spôsobom.** Oblasť štátnej služby trpí problémom vysokej fluktuácie a neefektívneho riadenia ľudských zdrojov. Snahy odstrániť korupciu boli doposiaľ len obmedzené. Verejné obstarávanie trpí hlboko zakorenými nedostatkami, ktoré majú vplyv na rozdeľovanie verejných zdrojov.

Slovensko vo všeobecnosti dosiahol obmedzený pokrok pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny z roku 2014. Pri zvyšovaní dlhodobej udržateľnosti verejných financií sa dosiahol obmedzený pokrok zvýšením nákladovej účinnosti

sektora zdravotnej starostlivosti. Na ďalšie posilnenie fiškálneho rámca neboli prijaté žiadne opatrenia. Vyvinulo sa len obmedzené úsilie na zvýšenie efektívnosti daňovej správy a na prepojenie základu dane z nehnuteľností s trhovou hodnotou majetku neboli prijaté žiadne opatrenia. V boji proti nezamestnanosti mladých ľudí sa dosiahol len obmedzený pokrok. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti učenia sa prácou, keďže v roku 2015 má nadobudnúť účinnosť nový zákon o odbornom vzdelávaní a príprave. Iba obmedzený pokrok sa však dosiahol v oblasti zlepšovania podmienok učiteľov, podnecovania tvorby bakalárskych programov, ktoré by boli viac orientované na pracovné miesta, a zvyšovania účasti rómskych detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. Neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie vyššej účasti Rómov na odbornej príprave a vyššom vzdelávaní. Dosiahol sa iba obmedzený pokrok pri riešení nedostatkov v slovenskom systéme výskumu a inovácií, konkrétne pri zlepšovaní kvality a relevantnosti vedeckej základne a spolupráce medzi akademickou obcou, oblasťou výskumu a podnikmi. Určitý pokrok sa dosiahol aj pri rozvoji energetických prepojení so susednými krajinami; ide najmä o reverzný tok plynu s Ukrajinou, ktorý funguje od septembra 2014. Napredovanie v oblasti zlepšovania fungovania trhu s energiou je však pomalé. Opatrenia na skvalitnenie a zefektívnenie verejnej správy a súdnictva naďalej mali len obmedzený charakter.

Pracovný dokument útvarov Komisie takisto obsahuje diskusiu o politických výzvach, ktoré vyplývajú z tejto analýzy:

- **Vysoká miera nezamestnanosti brzdí rastový potenciál Slovenska.** Hlavným problémom je naďalej nevyhovujúca kapacita verejných služieb zamestnanosti poskytovať individualizované služby a nízka vnútorná mobilita pracovnej sily. Účast' žien na trhu práce by zároveň mohlo zvýšiť zlepšenie dostupnosti starostlivosti o deti, najmä o deti do troch rokov. Prechod zo školy do zamestnania je naďalej náročný pre absolventov odborného vzdelávania a prípravy, ako aj pre absolventov vysokých škôl. **Nízka miera investícií zhoršuje konkurencieschopnosť Slovenska a jeho vyhliadky na rast.** Pokračovanie hospodárskej konvergencie si bude vyžadovať výrazné

zvýšenie fyzického a ľudského kapitálu. Regionálne rozdiely v hospodárskom rozvoji spôsobuje aj nevyhovujúca infraštruktúra vo východných regiónoch Slovenska. Kvalita podnikateľského prostredia znižuje atraktivitu Slovenska v očiach zahraničných i domácich investorov.

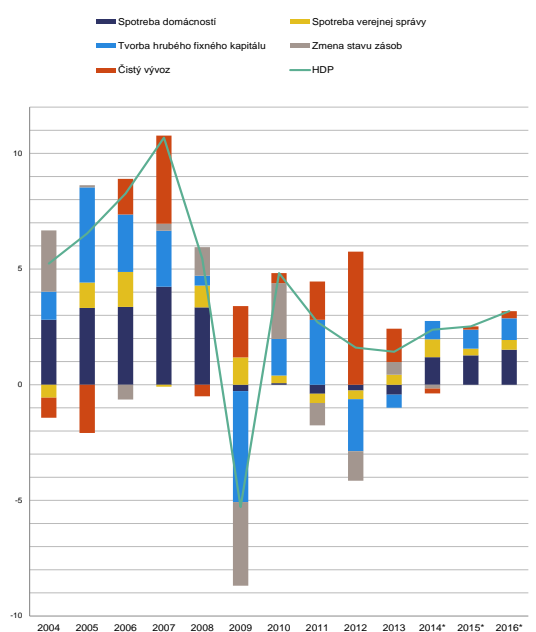
- **Konkurencieschopnosť Slovenska závisí od efektívnosti jeho verejnej správy a od kvality prostredia, v ktorom podniky pôsobia.** Na zdravé a efektívne rozdeľovanie verejných zdrojov majú zásadný vplyv nedostatky verejnej správy a neefektívnosť verejného obstarávania. Snahy odstrániť korupciu boli doposiaľ len obmedzené.
- **Zmeny systému zdaňovania, dôchodkového systému a systému zdravotnej starostlivosti prispeli k lepšiemu stavu verejných financií.** Pri výbere daní a v daňovej správe však stále pretrvávajú neefektívnosť. Nedošlo k žiadnemu presunu daňového zaťaženia na oblasti ako zdaňovanie nehnuteľností alebo environmentálne dane, ktoré sú menej škodlivé pre rast. Dlhodobá udržateľnosť verejných financií závisí od zvýšenia nákladovej účinnosti sektora zdravotnej starostlivosti.

1. UVEDENIE DO PROBLEMATIKY: HOSPODÁRSKA SITUÁCIA A VÝHĽAD

Rast a inflácia

Tempo zotavenia Slovenska z hospodárskej krízy bolo jedným z najvýraznejších a najrýchlejších v EÚ, no oživenie domáceho dopytu bolo pomalé, keďže súkromná spotreba i investície v reálnom vyjadrení zostali pod úrovňou z roku 2008. V roku 2014 sa domáci dopyt zotavil a rast nabral rýchlejšie obrátky. Podľa prognózy Komisie zo zimy 2015 reálny HDP narástol v roku 2014 o 2,4 % oproti 1,4 % z roku 2013. Tak súkromná spotreba, ako aj investície sa po niekoľkých rokoch klesania spamätali. Rast vývozu sa však oslabil hlavne v dôsledku nižšieho dopytu zo strany hlavných obchodných partnerov Slovenska.

Graf 1.1: Rast reálneho HDP a jeho jednotlivé faktory (pps).

Zdroj: Európska komisia

automobilovom priemysle podporí investície v rokoch 2015 a 2016. Na druhej strane sa predpokladá, že rast vývozu sa bude v roku 2015 naďalej spomaľovať a spamätá sa pravdepodobne až v roku 2016. Keďže vývoj v oblasti dovozu kopíruje vývoj v oblasti vývozu, očakáva sa, že Slovensko bude v nadchádzajúcich rokoch na bežnom účte naďalej produkovať prebytky.

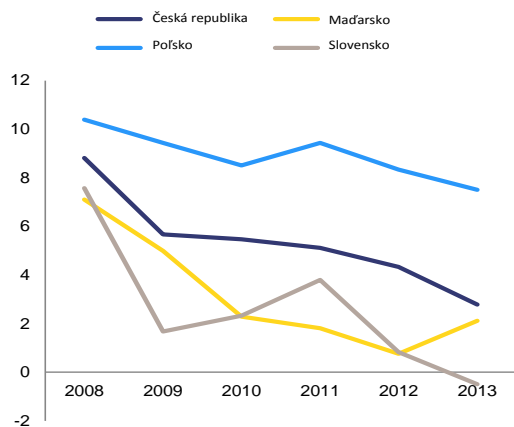
Klesajúce ceny energie viedli v roku 2014 k prudkému zníženiu inflácie. Inflácia meraná indexom spotrebiteľských cien bola za rok ako celok mierne záporná, ale hlavná inflácia zostáva výrazne nad nulou a riziko deflácie je nízke. Predpokladá sa, že inflácia sa bude počas nadchádzajúcich rokov pomaly zvyšovať v dôsledku nárastu cien služieb, čo bude odzrkadlením oživovania domáceho dopytu.

Investície

Investície sa po príchode krízy prudko znížili a ešte stále sa naplno neobnovili. Investície do investičného majetku boli v roku 2013 v reálnom vyjadrení stále približne o 13 % nižšie než v roku 2008. V roku 2013 investície nedosiahli ani úroveň amortizácie, čo znamená, že hodnota investičného majetku sa znižuje (graf 1.2). Pomerne nízka kvalita dopravnej infraštruktúry najmä v stredných a východných regiónoch Slovenska ešte jasnejšie ilustruje nedostatočnú mieru investícií. Nevýrazná úroveň investícií zároveň zhoršuje dlhodobý rastový potenciál krajiny.

V nadchádzajúcom období sa očakáva, že hlavným motorom rastu naďalej zostane domáci dopyt. Očakáva sa, že nárast disponibilných príjmov a nízka inflácia budú naďalej posilňovať súkromnú spotrebu, zatiaľ čo plánované rozširovanie výrobných zariadení v

Graf 1.2: Čisté investície (% HDP)

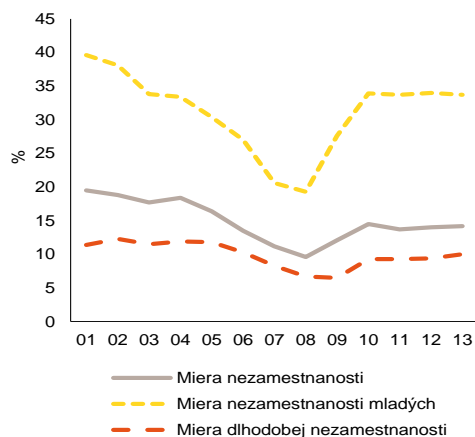
Zdroj: Európska komisia

V rámci globálnych hodnotových reťazcov sa Slovensko nachádza pomerne nízko. Intenzita výskumu a vývoja na Slovensku patrí naďalej medzi najnižšie v EÚ, čo je spôsobené najmä mimoriadne nízkou úrovňou výdavkov podnikov na výskum a vývoj.

Nezamestnanosť

Miera nezamestnanosti dosahuje 13 %, a zostáva tak na vysokej úrovni i napriek rastu zamestnanosti v roku 2014. Pri pohľade do budúcnosti sa očakáva, že podmienky na trhu práce sa zlepšia v nadväznosti na to, ako bude dochádzať k oživeniu hospodárskej činnosti. Vzhľadom na štrukturálny charakter nezamestnanosti na Slovensku sa však očakáva, že miera nezamestnanosti ostane v nasledujúcich rokoch nad úrovňou 12 %.

Graf 1.3: Nezamestnanosť, nezamestnanosť mládeže a dlhodobá nezamestnanosť (%)

Zdroj: Európska komisia

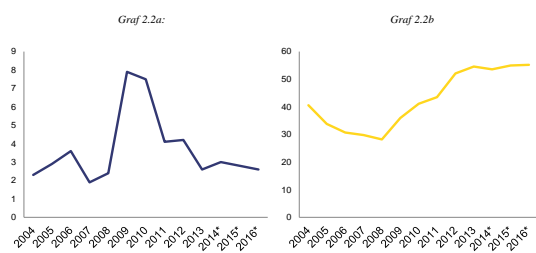
Dlhodobá nezamestnanosť je na Slovensku pretrvávajúcim problémom. Viac ako dve tretiny nezamestnaných boli bez práce dlhšie ako jeden rok, pričom približne polovica bola bez práce vyše dvoch rokov. Napriek určitému nedávnemu zlepšeniu je miera nezamestnanosti mladých ľudí jednou z najvyšších v EÚ. Nízka mobilita pracovnej sily znásobuje geografickú segmentáciu trhu práce, čoho dôkazom sú vysoké regionálne rozdiely v zamestnanosti. Zamestnanosť žien naďalej brzdí nedostatočná dostupnosť služieb starostlivosti o deti a integrácia rómskeho obyvateľstva na trhu práce je obmedzená.

Vývoj v oblasti verejných financií

Deficit verejných financií na Slovensku sa po nástupe krízy výrazne zvýšil. Odvtedy došlo v oblasti verejných financií k rozsiahlej konsolidácii, v rámci ktorej sa deficit znižoval z takmer 8 % HDP v roku 2009 na 2,6 % v roku 2013. Predpokladá sa, že deficit sa v roku 2014 mierne zhoršil na 3 % HDP. Očakáva sa však, že vzhľadom na rozšírenie daňového základu pre daň z príjmu právnických osôb, ďalšie zlepšenie daňovej disciplíny v oblasti DPH a priaznivý makroekonomický vývoj dôjde počas nasledujúcich dvoch rokov k ďalšiemu zníženiu deficitu verejných financií. Vývojom deficitu bol ovplyvnený aj dlh verejných financií, ktorý sa zvýšil z menej ako 30 % HDP v roku 2008 na

takmer 55 % v roku 2013, po čom sa na tejto úrovni stabilizoval.

Graf 1.4: Deficit verejných financií (a) a dlh (b)

Zdroj: Európska komisia

Na dlhodobú udržateľnosť verejných financií má vplyv predpokladané zvyšovanie nákladov súvisiacich so starnutím obyvateľstva. Keďže v dôchodkovom systéme dochádza v záujme zabezpečenia udržateľnosti k určitým zmenám, očakáva sa, že hlavným faktorom rastu nákladov súvisiacich so starnutím obyvateľstva budú výdavky na zdravotnú starostlivosť. Zdravotná starostlivosť, ktorá je poskytovaná obyvateľom Slovenskej republiky, však naďalej zaostáva za zvyškom EÚ.

Rámček 1.1: Proces hospodárskeho dohľadu

Ročným prieskumom rastu, ktorý Komisia prijala v novembri 2014, sa začal európsky semester 2015, v rámci ktorého Komisia navrhla, aby EÚ presadzovala integrovaný prístup k hospodárskej politike, ktorý by bol postavený na troch hlavných pilieroch: posilnenie investícií, zrýchlenie štrukturálnych reforiem a presadzovanie zodpovednej fiškálnej konsolidácie podporujúcej rast. V ročnom prieskume rastu bol takisto prezentovaný postup racionalizácie európskeho semestra s cieľom zefektívniť koordináciu hospodárskych politik na úrovni EÚ prostredníctvom väčšej zodpovednosti a povzbudením všetkých aktérov, aby sa do väčšej miery zhostili príslušných úloh.

Táto správa o krajine obsahuje posúdenie pokroku, ktorý sa dosiahol pri vykonávaní odporúčaní pre jednotlivé krajiny z roku 2014, ktoré Rada prijala v júli 2014. Odporúčania pre jednotlivé krajiny pre Slovensko sa týkali verejných financií a zdaňovania, trhu práce, vzdelávania, trhu s energiou a štátnej správy.

Tabuľka 1.1: **Kľúčové ekonomické, finančné a sociálne ukazovatele**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Prognoza		
							2014	2015	2016
Reálny HDP (medziročne)	5,4	-5,3	4,8	2,7	1,6	1,4	2,4	2,5	3,2
Súkromná spotreba (medziročne)	6,0	-0,5	0,1	-0,7	-0,4	-0,7	2,1	2,2	2,7
Verejná spotreba (medziročne)	5,6	6,9	1,7	-2,1	-2,0	2,4	4,3	1,6	2,3
Tvorba hrubého fixného kapitálu (medziročne)	1,6	-18,7	7,2	12,7	-9,3	-2,7	3,9	4,0	4,5
Vývoz tovaru a služieb (medziročne)	3,0	-17,0	15,7	12,0	9,3	5,2	4,4	4,1	5,6
Dovoz tovaru a služieb (medziročne)	3,6	-19,1	14,7	9,7	2,6	3,8	4,8	4,1	5,5
Produkčná medzera	7,5	-1,6	-0,4	-1,2	-2,1	-2,8	-2,6	-2,5	-1,9
Príspevok k rastu HDP:									
Domáci dopyt (medziročne)	4,7	-3,9	2,0	2,0	-2,9	-0,6	2,8	2,4	2,9
Zásoby (medziročne)	1,2	-3,6	2,4	-1,0	-1,3	0,5	-0,2	0,0	0,0
Čistý vývoz (medziročne)	-0,5	2,2	0,4	1,7	5,8	1,4	-0,2	0,1	0,3
Saldo bežného účtu (% HDP), platobná bilancia	-6,19*	-3,5	-4,7	-5,0	0,9	1,8	.	.	.
Obchodná bilancia (% HDP), platobná bilancia	-1,90*	-1,1	-1,1	-0,4	4,1	5,5	.	.	.
Podmienky obchodu s tovarom a službami (medziročne)	-1,6	-1,1	-0,6	-1,3	-1,2	-0,5	0,3	0,4	0,1
Čistá medzinárodná investičná pozícia (% HDP)	-57,4*	-66,7	-62,3	-64,9	-62,2	-63,8	.	.	.
Čistý zahraničný dlh (% HDP)	17,5*	22,2*	21,2*	21,9*	22,4*	23,1*	.	.	.
Hrubý zahraničný dlh (% HDP)	.	78,565	77,727	78,8	76,0	82,1	.	.	.
Výsledky v oblasti vývozu oproti vyspelým krajinám (% zmena za 5 rokov)	72,1*	52,7*	43,4*	32,6*	14,0*	4,8*	.	.	.
Podiel na vývoznom trhu s tovarom a službami (%)	0,4*	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	.	.	.
Miera úspor domácností (čisté úspory ako percento čistého disponibilného	1,0	2,3	4,6	3,3	1,9	3,1	.	.	.
Tok súkromných úverov, konsolidovaný (% HDP)	11,0	3,2	3,1	2,8	3,1	5,3	.	.	.
Dlh súkromného sektora, konsolidovaný (% HDP)	65,8	70,2	68,7	71,2	71,2	74,8	.	.	.
Index cien nehnuteľností upravený o defláciu (medziročne)	12,8	-12,8	-4,9	-5,2	-5,9	-0,4	.	.	.
Investície do nehnuteľností na bývanie (% HDP)	2,5	3,0	2,6	2,4	2,3	2,4	.	.	.
Závazky finančného sektora spolu, nekonsolidované (medziročne)	9,2	6,5	3,4	1,0	1,2	0,7	.	.	.
Pomer Tier 1 ¹
Celková miera solventnosti ²
Celková hrubá výška pochybných a nesplácaných úverov (% celkových
dlhových nástrojov a celkové úvery a preddavky) ²
Zmena zamestnanosti (počet osôb, medziročne)	3,2	-2,8	-2,0	-0,1	0,6	0,0	1,0	0,7	0,8
Miera nezamestnanosti	9,6	12,1	14,5	13,7	14,0	14,2	13,4	12,8	12,1
Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva)	6,7	6,5	9,3	9,3	9,4	10,0	.	.	.
Miera nezamestnanosti mladých (% aktívneho obyvateľstva v rovnakej	19,3	27,6	33,9	33,7	34,0	33,7	30,4	.	.
vekovej skupine)									
Miera aktivity (veková skupina 15 - 64 rokov)	68,8	68,4	68,7	68,7	69,4	69,9	.	.	.
Mladi ľudia, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo	11,1	12,5	14,1	13,8	13,8	13,7	.	.	.
odbornej prípravy (%)									
Osoby ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (% celkového	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	.	.	.
obyvateľstva)									
Miera ohrozenia chudobou (% celkového obyvateľstva)	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8	.	.	.
Miera vážnej materiálnej deprivácie (% celkového obyvateľstva)	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	.	.	.
Počet osôb žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (%	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	.	.	.
celkového obyvateľstva do veku 60 rokov)									
Deflátor HDP (medziročne)	2,8	-1,2	0,5	1,6	1,3	0,5	0,0	0,8	1,3
Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP) (medziročne)	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1	0,4	1,3
Nominálne odmeňovanie na zamestnanca (medziročne)	6,6	2,6	5,5	2,0	2,6	2,6	3,3	2,3	3,0
Produktivita práce (reálna, na zamestnanú osobu, medziročne)	2,2	-3,4	6,4	0,9	1,6	2,2	.	.	.
Jednotkové náklady práce (ULC) (celé hospodárstvo, medziročne)	4,3	6,2	-0,9	1,1	1,0	0,3	1,8	0,4	0,4
Reálne jednotkové náklady práce (medziročne)	1,5	7,4	-1,4	-0,6	-0,2	-0,2	1,8	-0,3	-0,9
Reálny efektívny výmenný kurz (REER) ³ (ULC, medziročne)	8,7	8,7	-3,0	0,6	-1,9	0,1	1,0	-1,2	-0,6
Reálny efektívny výmenný kurz (REER) ³ (HICP, medziročne)	8,5	5,0	-6,0	0,8	-1,7	1,8	1,0	-0,3	-1,0
Saldo verejných financií (% HDP)	-2,4	-7,9	-7,5	-4,1	-4,2	-2,6	-3,0	-2,8	-2,6
Štruktúrne rozpočtové saldo (% HDP)	.	.	-7,2	-4,0	-3,5	-1,5	-2,4	-2,0	-1,9
Hrubý dlh verejných financií (% HDP)	28,2	36,0	41,1	43,5	52,1	54,6	53,6	54,9	55,2

1) Domáce bankové skupiny a samostatné banky.

2) Domáce bankové skupiny a samostatné banky, zo zahraničia (EÚ a mimo EÚ) kontrolované dcérske spoločnosti a pobočky.

3) Reálny efektívny výmenný kurz

*) Označuje BPM5 a/alebo ESA95

Zdroj: Prognoza Európskej komisie zo zimy 2015; ECB

Tabuľka 1.2: Postup pri makroekonomickej nerovnováhe (PMN), orientačná tabuľka

			Prahové hodnoty	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vonkajšie nerovnováhy a konkurencieschopnosť	Saldo bežného účtu (% HDP)	3-ročný priemer	-4%/6%	-6,4	-4,7	-4,2	-3,4	-1,8	0,2
		p.m.: rovnovážny rok	-	-6,2	-2,6	-3,7	-3,8	2,2	2,1
	Čistá medzinárodná investičná pozícia (% HDP)		-35%	-57,4	-66,7	-63,1	-65,5	-64,1	-65,1
	Reálny efektívny výmenný kurz (REER) (42 priemyselných krajín - deflátor HICP)	% zmena (3 roky)	±5% & ±11%	24,9	26,9	10,9	3,4	-3,2	2,1
		p.m.: medziročná % zmena	-	8,4	6,9	-4,2	1,0	0,1	0,9
	Podiely na vývoznom trhu	% zmena (5 rokov)	-6%	52,1	39,8	31,3	21,1	3,2	-2,2
		p.m.: medziročná % zmena	-	9,7	-5,6	-4,7	3,6	0,9	3,9
	Nominálne jednotkové náklady práce (ULC)	% zmena (3 roky)	9% & 12%	6,5	11,1	9,7	6,3	1,2	2,5
		p.m.: medziročná % zmena	-	4,3	6,2	-0,9	1,1	1,0	0,3
	Vnútročné nerovnováhy	Ceny nehnuteľností upravené o defláciu (medziročná % zmena)		6%	12,8	-12,8	-5,0	-5,2	-5,9
Tok úverov súkromného sektora ako % HDP, konsolidovaný		14%	11,1	3,1	3,1	2,7	3,1	5,4	
Dlh súkromného sektora ako % HDP, konsolidovaný		133%	65,8	70,2	68,7	71,1	71,2	74,8	
Dlh sektora štátnej správy ako % HDP		60%	28,2	36,0	41,1	43,5	52,1	54,6	
Miera nezamestnanosti		3-ročný priemer	10%	11,4	11,0	12,1	13,4i	14,1i	14,0i
		p.m.: rovnovážny rok	-	9,6	12,1	14,5	13,7i	14,0	14,2
Závazky finančného sektora spolu (medziročná % zmena)		16,5%	9,3	-4,9	2,0	1,0	2,8	-0,3	

Vlajočky: na: neuvedené.

Zvýraznené čísla sú tie, ktoré sú mimo prahových hodnôt podľa správy o mechanizme varovania Európskej komisie. Pre reálny efektívny výmenný kurz (REER) a jednotkové náklady práce (ULC) sa prvá prahová hodnota týka členských štátov eurozóny.

1) Čísla uvedené kurzívou sú podľa starých štandardov (ESA95/BPM5).

2) Údaje o podiele na vývoznom trhu: celkový svetový vývoz je založený na 5. vydání Príručky platobnej bilancie (BPM5). 3)

Miera nezamestnanosti i = spätný výpočet Eurostatu s cieľom zahrnúť výsledky sčítania obyvateľov z roku 2011.

Zdroj: Európska komisia

2. OSTATNÉ ŠTRUKTURÁLNE PROBLÉMY

2.1. FIŠKÁLNA POLITIKA A DAŇOVÝ SYSTÉM

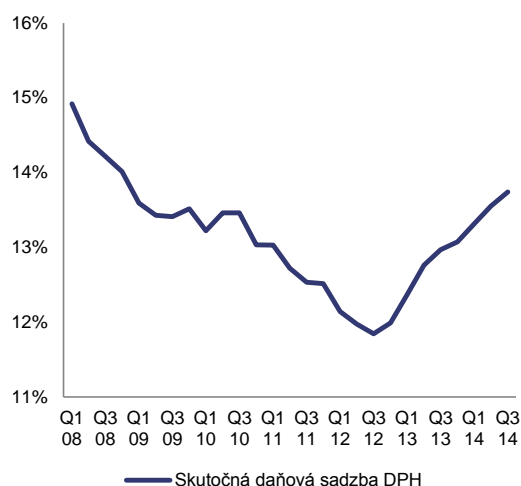
Daňový systém

Došlo k určitému zlepšeniu výberu daní (najmä v oblasti DPH), stále však treba pracovať na zlepšení efektívnosti výberu daní a daňového systému. V roku 2012 sa vláda pustila do boja proti daňovým podvodom, najmä v oblasti dane z pridanej hodnoty (DPH). Medzi zavedené opatrenia patrí napríklad „kontrolný výkaz DPH“⁽¹⁾, ktorý musia elektronicky predkladať všetci platcovia DPH, ako aj povinné preddavky na DPH pre vysokorizikových žiadateľov. Hoci účty verejných financií poukazujú na neustále zlepšovanie výberu DPH⁽²⁾, tento výsledok bol dosiahnutý len v obmedzenom rozsahu prostredníctvom zlepšenia efektívnosti na základe úprav posudzovania rizikovosti daňovníkov a daňových auditov. Hoci majú dodatočné opatrenia, zavedené v januári 2015 s cieľom rozšíriť daňový základ, potenciál zlepšiť efektívnosť zdaňovania právnických osôb, iným oblastiam, ako napríklad zdaňovanie nehnuteľností alebo environmentálne dane, ktoré sú menej škodlivé pre rast, bola venovaná len malá alebo žiadna pozornosť.

(1) Kontrolné výkazy obsahujú úplný zoznam faktúr platcov DPH. To umožňuje daňovým orgánom vykonávať krížové kontroly transakcií.

(2) Skutočná daňová sadzba DPH vzrástla zo svojej historickej najnižšej úrovne v roku 2012 o 2 percentuálne body a v roku 2014 dosiahla úroveň 14 %. Predbežné informácie od ministerstva financií poukazujú na ďalšie zníženie výpadkov príjmov z DPH na 32,4 % potenciálneho DPH v roku 2014, a to od roku 2012, keď bol zaznamenaný vrchol na úrovni 40,6 %.

Graf 2.1.1: Skutočná sadzba DPH

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Zlepšenie výberu DPH bolo sprevádzané zvýšením administratívnych požiadaviek na podniky. Doteraz prijatými opatreniami na boj proti daňovým podvodom sa zjavne výrazne zvýšili náklady na dodržiavanie daňových predpisov pre podniky. Povinnosť podávať elektronické „kontrolné výkazy DPH“ a skutočnosť, že podniky musia podstupovať vyšší počet daňových kontrol DPH a reagovať na zmeny daňovej legislatívy znamená, že podniky vnímajú mechanizmy platby daní ako čoraz náročnejšie⁽³⁾. Predbežné vyplňanie daňových priznaní je stále obmedzené a čas potrebný na splnenie požiadaviek týkajúcich sa DPH je druhý najvyšší v EÚ⁽⁴⁾.

Skutočnosť, že implementácia ďalších zlepšení v oblasti posudzovania rizík a auditových kapacít mešká, ďalej výrazným spôsobom sťažuje pokrok v oblasti výberu daní. Kontrolné výkazy podľa všetkého pomohli lepšie identifikovať problematických platcov DPH, keďže miera úspešných vyšetrovaní sa v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 zvýšila o viac než 4

(3) V prehľade nazvanom *Doing Business 2015* („Podnikanie v roku 2015“) sa Slovensko v kategórii „platenie daní“ prepadlo v porovnaní so situáciou pred rokom o deväť miest. Tieto faktory prispeli aj k zhoršeniu ukazovateľa „podnikateľské prostredie“, ktorý vydáva Podnikateľská aliancia Slovenska v rámci indexu podnikateľského prostredia.

(4) Splnenie požiadaviek DPH v roku 2013 trvalo 103 hodín, pričom v EÚ ako celku to bolo 60 hodín (*Doing Business 2015*).

percentuálne body. Daňové orgány v súčasnosti používajú niekoľko modelov hĺbkovej analýzy údajov na posúdenie rizikových daňovníkov, ktoré však zjavne nie sú dobre integrované. Zavedenie schémy hodnotenia daňovníkov bolo odložené na neskôr. Prepojenia medzi vymeriavaním daní, ich výberom a následne posudzovaním rizika a daňovými auditmi doposiaľ neboli dostatočne využité.

Zdá sa, že zdroje daňovej správy sa nevyužívajú efektívnym spôsobom. Jedným z dôvodov je oneskorené vypracúvanie a realizácia plnohodnotných postupov a stratégií siahajúcich od začiatku daňového procesu až po jeho koniec, ktorými by sa riadili riziká ohrozujúce dodržiavanie daňovej disciplíny. V súčasnosti kladú daňové orgány veľký dôraz na kontroly najmä v oblasti DPH (ktorá v roku 2014 predstavovala 80 % všetkých daňových auditov). V dôsledku toho sa zdroje v rámci daňovej správy sústreďujú na kontroly v oblasti DPH, hoci pozornosť si zasluhujú aj iné oblasti zdaňovania. Zdá sa napríklad, že najmä samostatne zárobkovo činné osoby majú veľa priestoru na podhodnocovanie príjmov a nadhodnocovanie nákladov⁽⁵⁾. Z dôkazov navyše vyplýva, že napriek vyšším nákladom na dodržiavanie predpisov samostatne zárobkovo činné osoby menia formu podnikania na spoločnosti s ručením obmedzeným bez akýchkoľvek zamestnancov, z čoho môže vyplývať, že táto forma ponúka ešte väčší priestor na optimalizáciu daní⁽⁶⁾. Výber daňových nedoplatkov navyše relatívne stagnuje, keďže miera vymáhania pohľadávok bola v rokoch 2013 a 2014 na úrovni približne 24 % z vymáhaného daňového dlhu.

Pri zvyšovaní efektívnosti daňovej správy je ďalšou prekážkou fragmentácia. Vykonávanie projektu UNITAS, ktorého cieľom je zlúčiť výber daní, cieľ a príspevkov na sociálne zabezpečenie, je veľmi pomalé. Zatiaľ čo daňové a colné úrady boli v roku 2012 formálne zlúčené do jednej

inštitúcie (Finančná správa), ešte stále fungujú *de facto* ako dva samostatné subjekty, ktoré nevyužívajú úspory z rozsahu, napríklad prostredníctvom spoločného využívania zdrojov IT. Integrácia systémov IT v rámci Finančnej správy sa očakáva až v roku 2015⁽⁷⁾. Fragmentované zdroje informácií sťažujú výmenu informácií s daňovými orgánmi ostatných členských štátov; v roku 2013 slovenské orgány oneskorene reagovali na požiadavky týkajúce sa problematiky DPH v 80 % prípadov⁽⁸⁾. Implementácia druhej fázy projektu UNITAS sa očakáva v roku 2016.

Niektorými plánovanými opatreniami sa môže skrátiť čas potrebný na zaplatenie dane, a tým sa môžu znížiť náklady na dodržiavanie predpisov a zmierniť negatívny vplyv na podniky. Lehota na registráciu pre DPH bola v roku 2015 skrátená z 30 na 21 dní. Očakáva sa, že čas potrebný na vrátenie nadmerného odpočtu v dôsledku daňového auditu sa skráti, pretože daňové orgány budú môcť počas auditu vrátiť časť odpočtu, ktorá si nevyžaduje ďalšie prešetrovanie. Pokuty za chyby súvisiace s daňovými priznaniami boli navyše obmedzené a zavedenie počítačného „samovýmeru“ splatnej dane samotnými daňovníkmi uľahčí dovoz tovaru z tretích krajín. Vláda takisto plánuje zrušiť zábezpeky na DPH pre začínajúce podniky a novozaložené podniky. S cieľom obmedziť platobnú neschopnosť MSP vláda navrhne schému účtovania hotovosti, pri ktorej dodávateľia nepreberajú daňovú zodpovednosť až do momentu, keď im ich zákazník zaplatí.

Rozšírenie základu dane z príjmov právnických osôb pravdepodobne prispeje k vyššej celkovej efektívnosti daňového systému. V roku 2015 bolo prijatých niekoľko opatrení vrátane: i) zmien pravidiel odpisovania aktív a lízingu, ktoré obsahujú aj obmedzenia na odpisovanie automobilov⁽⁹⁾, ii) pravidiel o podkapitalizácii,

⁽⁵⁾ Celkové deklarované náklady samostatne zárobkovo činných osôb sa pohybovali na úrovni približne 90 % ich príjmov od roku 2007.

⁽⁶⁾ Zatiaľ čo počet aktívnych samostatne zárobkovo činných osôb od roku 2009 klesol, počet spoločností s ručením obmedzeným bez zamestnancov počas toho istého obdobia vzrástol. Podiel spoločností s ručením obmedzeným bez zamestnancov na celkovom počte spoločností sa navyše zvýšil z 28 % v roku 2011 na 36 % v roku 2013.

⁽⁷⁾ Koncepcia rozvoja Finančnej správy na roky 2014 – 2020, november 2013.

⁽⁸⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie – sprievodný dokument k správe Komisie Rade a Európskemu parlamentu o uplatňovaní nariadenia Rady (EÚ) č. 904/2010 o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti DPH [SWD(2014) 39 final].

⁽⁹⁾ Boli zavedené nové odpisovacie skupiny, napríklad administratívne budovy sa budú odpisovať počas obdobia

ktorými sa obmedzuje daňová odpočítateľnosť platieb úrokov medzi prepojenými stranami, iii) rozšírenia pravidiel transferového oceňovania na (prepojené) domáce strany, iv) obmedzenia odpočítateľnosti strát a v) obmedzenia odpočítateľnosti výdavkov deklarovaných ako výdavky na osobné použitie prostredníctvom zmeny vymedzenia pojmu „daňovo odpočítateľné výdavky“. Hoci podpora výskumu a vývoja prostredníctvom odpočítateľnosti až 150 % výdavkov súvisiacich s výskumom a vývojom spôsobí zúženie základu dane, čo môže znamenať užitočný nástroj na podporu podnikateľskej inovácie.

Zdaňovanie nehnuteľností je aj naďalej neefektívne a zmeny environmentálnych daní boli len okrajové. Dane z nehnuteľností priniesli od roku 2000 približne 0,4 % HDP, čo je o 1 percentuálny bod nižšie ako priemer EÚ. Plány na zavedenie nového systému zdaňovania nehnuteľností, ktoré by zodpovedalo hodnote príslušnej nehnuteľnosti, boli odložené najskôr na rok 2016. Ministerstvo financií okrem toho zatiaľ neuverejnilo analýzu možných zmien v zdaňovaní nehnuteľností. V oblasti environmentálnych daní neboli zavedené žiadne zásadné zmeny, čím sa zachoval nekonzistentný rámec stimulov v oblasti environmentálnej politiky ⁽¹⁰⁾. Zdaňovanie znečisťovania a využívania zdrojov je naďalej veľmi nízke a príjmy z environmentálnych daní patria medzi najnižšie v EÚ (1,8 % HDP). V roku 2012 Slovensko zaviedlo registračnú daň na motorové vozidlá, ktorá závisí od výkonu motora. V roku 2015 vláda zmenila systém cestnej dane, ktorú platili podniky, a zaviedla „ekologickú zľavu“ založenú na veku vozidla. Neexistujú však žiadne plány na rozšírenie tejto dane na osobné automobily v súkromnom vlastníctve. Podľa určitých odhadov by prehodnotenie systému environmentálnych daní mohlo v strednodobom až

dlhodobom horizonte vygenerovať dodatočné príjmy vo výške až 2,3 % HDP ⁽¹¹⁾.

Udržateľnosť dlhu

Náklady na starnutie obyvateľstva budú mať v budúcnosti vplyv na relatívne zdravú dlhovú pozíciu Slovenska. Pri pomere dlhu k HDP pod úrovňou 55 % sa neočakáva, že by Slovensko v strednodobom horizonte čelilo zásadným rizikám. Vplyv starnutia obyvateľstva na výdavky na dôchodky, zdravotnú starostlivosť a dlhodobú starostlivosť by však mohol predstavovať problém pre dlhodobú fiškálnu udržateľnosť ⁽¹²⁾. Aj napriek mierne priaznivejšiemu demografickému vývoju ostáva zachovaný hlavný trend, ktorým je prudko stúpajúci pomer ekonomickej závislosti staršieho obyvateľstva. Aktualizované projekcie nákladov na starnutie obyvateľstva založené na najnovších demografických prognózach a dohodnutých metodikách ⁽¹³⁾ budú k dispozícii v prvom polroku 2015.

Po viacerých zmenách zažil dôchodkový systém v roku 2014 obdobie stability, táto stabilita však môže mať krátku životnosť. Od zavedenia druhého (plne kapitalizačného) súkromného dôchodkového piliera v roku 2004 prešiel dôchodkový systém mnohými zmenami. Najnovšie úpravy, prijaté v roku 2012 ⁽¹⁴⁾, mali celkovo pozitívny vplyv na udržateľnosť dôchodkového systému. V roku 2015 sa prví sporitelia zo súkromného dôchodkového piliera stali oprávnenými požadovať dôchodky. Vzhľadom na nízke výnosy ponúkané poisťovňami vláda súkromný dôchodkový pilier po štvrtýkrát otvorila, aby sporiteľom umožnila tento pilier opustiť ⁽¹⁵⁾. Tento návrh sa zameriava na primeranosť dôchodkov, ale pri rovnosti všetkých faktorov môže mať neblahý vplyv na udržateľnosť

⁽¹¹⁾ *Štúdia o potenciáli environmentálnej fiškálnej reformy v 12 členských štátoch EÚ*,

č. 07.0307/ETU/2013/SI2.664058/ENV.D.2, záverečná správa pre GR Európskej komisie pre životné prostredie.

⁽¹²⁾ Na základe prognóz v správe *2012 Ageing Report* („Správa o starnutí obyvateľstva z roku 2012“).

⁽¹³⁾ Pozri správu o starnutí obyvateľstva na rok 2015: základné predpoklady a metodiky prognóz, *European Economy* č. 8. 2014.

⁽¹⁴⁾ Napríklad prepojenie zákonného veku odchodu do dôchodku so strednou dĺžkou života a indexácia dôchodkov o infláciu.

⁽¹⁵⁾ Často sa opakujúce zmeny súkromného dôchodkového piliera boli jedným z dôvodov nízkej návratnosti dôchodkových úspor.

40 rokov a obdobie odpisovania informačných technológií sa skrátilo.

⁽¹⁰⁾ Napríklad cena elektrickej energie zahŕňa poplatok na podporu výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov a súčasne výrobu z lignitu, ktoré okrem toho, že je ekonomicky neefektívne, má veľký negatívny vplyv na emisie.

verejného dôchodkového systému v dôsledku vyšších finančných požiadaviek vzhľadom na zvýšenie počtu budúcich dôchodcov.

Predpokladaný dlhodobý nárast výdavkov na zdravotnú starostlivosť má negatívny vplyv na dlhodobú udržateľnosť verejných financií, čo je problematické z hľadiska nákladovej účinnosti sektora zdravotnej starostlivosti. Neefektívnosť⁽¹⁶⁾ vykazujú najmä sektor nemocničnej starostlivosti, čo je podľa všetkého dôsledkom nesprávne nastavených motivačných faktorov. Napriek zlepšeniu trendov krajina dosahuje slabé výsledky, pokiaľ ide o hlavné ukazovatele zdravotného stavu, a radí sa k posledným spomedzi členských štátov EÚ, pokiaľ ide o očakávanú dĺžku zdravého života⁽¹⁷⁾. V tejto súvislosti je celková efektívnosť slovenského zdravotného systému nízka a v porovnaní so zvyškom EÚ značne zaostáva. Platí to aj vtedy, keď sa zohľadnia pomerne nízke zdroje na verejné zdravotníctvo na Slovensku a keď sa výsledky systému upravujú o spoločensko-ekonomické faktory a správanie obyvateľstva v oblasti životného štýlu⁽¹⁸⁾.

Oneskorené zavádzanie systému platieb na základe skupín diagnóz (diagnosticky príbuzných skupín) viedlo k suboptimálnemu pridelovaniu zdrojov v nemocniciach. Nedostatočná transparentnosť zmlúv o poskytovaní služieb medzi poisťovňami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti (vrátane jednotkových nákladov) problémy len zhoršujú. Chýbajúce systémové opatrenia, pokiaľ ide o usmernenia a dohľad, majú za následok pretrvávanie nedostatkov v oblasti verejného obstarávania špecifického pre zdravotníctvo (pozri

aj časť zameranú na obstarávanie v zdravotníctve v oddiele 2.4). Napokon nedostupnosť údajov, buď z dôvodu nesystematického zaznamenávania údajov alebo z dôvodu komplikovaného prístupu k nim v sektore nemocničnej starostlivosti, sťažuje analýzy efektívnosti, resp. posudzovanie kvality.

Väčšina opatrení na zlepšenie nákladovej účinnosti sektora zdravotnej starostlivosti je stále v prípravnej fáze. V úsilí riešiť nedostatky vnútroštátneho systému zdravotnej starostlivosti vláda prijala strategický rámec pre zdravie na roky 2014 – 2030, ktorý sa práve realizuje. Troma oblasťami, v ktorých na základe stratégie dôjde k intervencii, sú primárna starostlivosť, nemocničný sektor a verejné zdravie. Prínos modelu integrovanej starostlivosti⁽¹⁹⁾, ktorý je v centre stratégie, je neistý, najmä v krátkodobom horizonte. Dôvodom je podľa všetkého skutočnosť, že stratégia sa príliš sústreďuje na výstavbu infraštruktúry a zoskupovanie všeobecných lekárov a lekárov-špecialistov z druhej línie do zdravotníckych zariadení bez toho, aby sa zabezpečila zodpovednosť zo strany kľúčových aktérov, ako napríklad samosprávnych krajov a samotných lekárov. Existujú preto riziká oneskorenej realizácie podobné rizikám, s ktorými bolo spojené plánované zavedenie elektronického systému zdravotnej starostlivosti, pri ktorom nedošlo k žiadnym hmatateľným výsledkom. Okrem toho pridelovanie zdrojov vyčlenených na ciele tejto stratégie nemusí byť optimálne. V konečnom dôsledku by tieto nedostatky mohli ohroziť úspech stratégie. O motivačných faktoroch pre všeobecných lekárov, aby pôsobili efektívne a spĺňali úlohu akýchsi „strážcov brány“ celého systému, ako napríklad o presune k preplácaniu výkonov na základe poskytnutých služieb, sa práve uvažuje a delegovanie právomocí od lekárov-špecialistov napreduje pomalým tempom.

⁽¹⁶⁾ Relevantnými ukazovateľmi sú: i) vysoký počet ambulantných konzultácií na obyvateľa (11,0 v porovnaní s priemerom 6,8 – údaje Eurostatu z roku 2011); ii) nízka vyťaženosť nemocničných lôžok akútnej starostlivosti (67,3 % v porovnaní s priemerom 74,6 % – údaje OECD z roku 2012); iii) vysoký počet nemocničných lôžok akútnej starostlivosti (4,5 lôžok na 1 000 obyvateľov v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 3,6 – Eurostat).

⁽¹⁷⁾ Pri narodení sa pri obyvateľoch SR očakáva, že prežijú 53,3 roka zdravého života v porovnaní s priemerom EÚ v dĺžke 61,6 roka (podľa najnovších údajov Eurostatu).

⁽¹⁸⁾ Pozri správu *Comparative efficiency of health systems, corrected for selected lifestyle factors* („Porovnateľná efektívnosť systémov zdravotnej starostlivosti upravená o vybrané faktory životného štýlu“) http://ec.europa.eu/health/systems_performance_assessment/docs/2015_maceli_report_en.pdf.

⁽¹⁹⁾ Definícia Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO): Integrovaná starostlivosť je koncepcia, na základe ktorej sa do jedného celku skĺbia vstupné faktory, poskytovanie, riadenie a organizácia služieb súvisiacich s diagnostikou, liečbou, starostlivosťou, rehabilitáciou a podporou zdravia. Integrácia je prostriedkom na zlepšenie služieb vo vzťahu k prístupu, kvalite, spokojnosti používateľov a efektívnosti. Pozri aj správu skupiny odborníkov na investície do zdravia o primárnej starostlivosti a integrácii starostlivosti:

http://ec.europa.eu/health/expert_panel/opinions/docs/004_definitionprimarycare_en.pdf.

Ako zabrániť ďalšiemu hromadeniu dlhu vo verejných nemocniciach zostáva naďalej výzvou, keďže chýbajú opatrenia na podporu riadneho finančného hospodárenia. Hlavným zameraním opatrení v nemocničnom segmente, v ktorom chýba vhodná tvorba, monitorovanie a pravidelné hodnotenie rozpočtu, je zabrániť hromadeniu dlhov verejných nemocníc, zabezpečiť ich rekonštrukciu a optimalizovať ich celkové kapacity v oblasti nemocničných lôžok. Na tento účel boli nemocnice požiadané, aby v roku 2015 predložili plány ozdravenia zamerané na vyrovnanie rozpočtov, pričom diskusie o ich realizácii práve prebiehajú. Pomalé napredovanie pri zlepšovaní súčasnej situácie je čiastočne spôsobené oneskoreným zavádzaním diagnosticky príbuzných skupín a neefektívnymi postupmi verejného obstarávania. Vysoká zadlženosť niektorých nemocníc okrem toho sťažuje odstraňovanie týchto dlhov bez toho, aby sa na ich záchranu použili verejné prostriedky. No a napokon obnovený záujem o verejno-súkromné partnerstvá pri výstavbe nových nemocníc si vyžaduje, aby sa návrhu projektov venovala zvýšená pozornosť, aby sa zabezpečila efektívnosť tak vynaložených nákladov, ako aj poskytovaných služieb ⁽²⁰⁾.

Fiškálny rámec

Strednodobý rozpočtový rámec zostáva pomerne slabý. Ústredná vláda pripravuje trojročný rozpočet verejnej správy. Účasť iných úrovní štátnej správy alebo parlamentu na rozpočtovom procese je však pomerne obmedzená. Fiškálne ciele pre štátnu správu stanovuje ústredná vláda bez toho, aby sa poradila s miestnymi orgánmi alebo inými dotknutými stranami. Navyše záverečné roky viacročného rozpočtu majú len orientačný charakter a súčasné nastavenie nebráni parlamentu, aby prijal legislatívne zmeny so zásadným fiškálnym vplyvom. Takéto zmeny môžu mať rozpočtový vplyv v priebehu viacerých rokov bez toho, aby boli zohľadnené vo

viacročnom rozpočtovom rámci ⁽²¹⁾. Situáciu spôsobuje aj neexistencia záväzných výdavkových stropov, ktoré doposiaľ aj napriek požiadavke v ústavnom zákone prijaté neboli ⁽²²⁾.

⁽²¹⁾ Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (2014), pozmeňujúci návrh na posúdenie rozpočtu verejnej správy na roky 2015 – 2017.

⁽²²⁾ Výdavkové stropy, ktoré môže prijať vláda v prípade odchýlky od vytýčených úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého cieľa, nie sú neoddeliteľnou súčasťou ročného rozpočtového postupu, a preto sa nedajú považovať za štandardný rozpočtový nástroj.

⁽²⁰⁾ Pozri správu skupiny odborníkov na investície do zdravia: *Health and Economic Analysis for an Evaluation of the Public-Private Partnerships in Health Care Delivery across Europe* („Zdravie a hospodárska analýza na vyhodnotenie verejno-súkromných partnerstiev v poskytovaní zdravotnej starostlivosti v Európe“) http://ec.europa.eu/health/expert_panel/opinions/docs/003_assessmentstudyppp_en.pdf.

2.2. TRH PRÁCE, VZDELÁVANIE A SOCIÁLNE POLITIKY

Verejné služby zamestnanosti a účasť na trhu práce

Miera nezamestnanosti sa v roku 2014 mierne znížila, ale zostáva nad priemerom EÚ (12,5 % v porovnaní s 9,9 % v EÚ-28 v decembri 2014), pričom je väčšinou štrukturálna a má dlhodobý charakter. Slabý dopyt po pracovnej sile a nízky počet voľných pracovných miest v spojení s jednou z najnižších fluktuácií pracovnej sily v EÚ spôsobuje jednu z najvyšších mier dlhodobej nezamestnanosti v EÚ (10 % v porovnaní s 5,1 % v EÚ-28 v roku 2013). K hlavným dôvodom zlých výsledkov trhu práce patrí nízka zamestnanosť určitých skupín obyvateľstva vrátane Rómov, existencia faktorov odrádzajúcich od práce pochádzajúcich z daňového systému a systému sociálnych dávok, slabej schopnosti verejných služieb zamestnanosti pomáhať najviac znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie a pomerne nízka vnútorná geografická pracovná mobilita.

Verejné služby zamestnanosti (VSZ) majú obmedzené kapacity na poskytovanie individualizovaných služieb, najmä pre tých, ktorí sú najviac vzdialení od trhu práce, ako napríklad dlhodobo nezamestnaní, pracovníci s nízkou kvalifikáciou, mladí ľudia a Rómovia ⁽²³⁾. Celkové výdavky na aktívne politiky trhu práce zostávajú relatívne nízke, a to najmä v oblasti poskytovania kvalitnej odbornej prípravy. Niektoré zainteresované strany sa domnievajú, že s využívaním aktívnych politík trhu práce je spojené pomerne veľké administratívne zaťaženie, a poukazujú na nedostatočnú podporu zo strany verejných služieb zamestnanosti pred poskytnutím aktívnych politík trhu práce, počas ich poskytovania a po ňom. Zamestnávateľia na Slovensku hlásia nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, no účasť dospelých na aktivitách celoživotného vzdelávania je jednou z najnižších v EÚ a od roku 2011 sa dokonca znížila.

Prebiehajúca reforma verejnej správy ⁽²⁴⁾ **zaviedla do organizácie verejných služieb zamestnanosti zmeny zamerané na zvýšenie efektívnosti.** S podporou európskych štrukturálnych a investičných fondov v rokoch

⁽²³⁾ V roku 2014 pripadalo na jedného pracovníka prvého kontaktu priemerne 600 uchádzačov o zamestnanie.

⁽²⁴⁾ ESO – účinná, spoľahlivá a otvorená verejná správa.

2014 – 2020 Slovensko plánuje posilniť svoju schopnosť poskytovať verejné služby zamestnanosti, ako aj ich kvalitu a zaviesť systematické školenia pre pracovníkov prvého kontaktu na úradoch práce. Bude to zahŕňať aj súkromné služby zamestnanosti, najmä pri umiestňovaní dlhodobo nezamestnaných na trh práce.

Nezamestnanosť mladých ľudí v decembri 2014 mierne klesla na 28,9 % (na najnižšiu úroveň od roku 2009), no Slovensko má stále jednu z ôsmich najvyšších mier nezamestnanosti mladých ľudí v EÚ. Takmer dve tretiny nezamestnaných mladých ľudí si hľadá prácu rok alebo dlhšie, čo je najvyšší podiel spomedzi členských štátov EÚ. Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, sa približuje priemeru EÚ. Prechod zo školy do zamestnania je stále pomalý a vzdelávací systém nereaguje plynulo na potreby trhu práce ⁽²⁵⁾.

Vo februári 2014 bol prijatý aktualizovaný plán vykonávania záruky pre mladých ľudí a implementovaných bolo niekoľko reforiem (napríklad reforma odborného vzdelávania a prípravy, spomínaná nižšie). V roku 2014 bolo na mzdovo dotované pracovné miesta umiestnených 1 694 mladých ľudí. V roku 2014 však len asi 10 % nezamestnaných mladých ľudí, ktorí boli oprávnení získať záruku pre mladých ľudí, skutočne jednu zo štyroch ponúk (pracovnú ponuku, odborné vzdelávanie, učňovskú prípravu alebo stáž) aj dostalo. V roku 2015 sa majú spustiť nové programy zamerané na zabezpečenie zamestnanosti pre dlhodobo nezamestnaných pracovníkov s nízkou kvalifikáciou vrátane mladých marginalizovaných Rómov a iných rizikových skupín. Slovenské orgány okrem toho plánujú osloviť neaktívnych mladých ľudí prostredníctvom existujúcich komunitných centier v marginalizovaných rómskych komunitách a prostredníctvom sociálnych pracovníkov v teréne, no nie je jasné, aká konkrétna podpora sa bude

⁽²⁵⁾ Podľa hospodárskych prieskumov OECD o Slovensku 2014, s. 100, 19 % mladých Slovákov nie je zamestnaných, ani nie je v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET): http://www.keeper.com/Digital-Asset-Management/oced/economics/oced-economic-surveys-slovak-republic-2014_eco_surveys-svk-2014-en#page100.

poskytovať. Realizácia systému záruky pre mladých ľudí bude závisieť od zabezpečenia adekvátneho financovania, posilnenia administratívnych kapacít a vybudovania partnerstiev na miestnej úrovni, aby sa oslovili aj širšie vrstvy neregistrovaných mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy.

Miera zamestnanosti žien (vo veku 20 – 64 rokov) zostáva výrazne pod priemerom EÚ (53,4 % v porovnaní s 58,8 % v roku 2013). Odhady ukazujú, že zvýšením účasti žien na trhu práce na priemer EÚ-15 by sa HDP Slovenska mohol zvýšiť o 1,6 percentuálneho bodu ⁽²⁶⁾. Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov v kategórii mladých žien (vo veku 20 – 29 rokov) zostáva vysoký, pričom vplyv rodičovstva na zamestnanosť žien v roku 2013 vzrástol a patrí medzi najvyššie v EÚ. Miera zamestnanosti žien (vo veku 25 – 49 rokov) s deťmi do veku šesť rokov je pod hranicou 40 %, zatiaľ čo u mužov rovnakej vekovej kategórie a rodinného stavu je to 83 %, čo je odzrkadlením nedostatočného poskytovania kvalitných a cenovo dostupných služieb starostlivosti o deti a pomerne dlhých rodičovských dovoleniek ⁽²⁷⁾. Rozdiel v platoch medzi ženami a mužmi je nad priemerom EÚ i napriek tomu, že slovenské ženy dosahujú v porovnaní so slovenskými mužmi vyššie vzdelanie. Tento platový rozdiel súvisí so segregáciou pohlaví na trhu práce a dlhšími obdobiami prerušenia kariéry. Napokon zamestnanosť žien i mužov je rovnako negatívne ovplyvňovaná slabou mierou využívania pružných foriem organizácie práce.

Poskytovanie služieb starostlivosti o dieťa pri deťoch do troch rokov je stále nevyhovujúce. Prostredníctvom európskych štrukturálnych a investičných fondov sa budú podporovať akcie na zlepšenie súčasnej situácie, no legislatívny rámec chýba. Určité zlepšenia možno očakávať pri poskytovaní služieb starostlivosti o staršie deti (vo veku 3 – 6 rokov), keďže Slovensko plánuje zvýšiť kapacitu predškolského vzdelávania o 20 000 miest (pomocou prostriedkov vo výške 155

miliónov EUR). V roku 2015 sa navyše zavedú opatrenia na podporu inovačných služieb starostlivosti o deti (prostredníctvom projektu „Rodina a práca“ vo výške 23 miliónov EUR), ktoré by mohli podnietiť zamestnávateľov k tomu, aby začali poskytovať služby starostlivosti o deti a pružné formy organizácie práce. Napriek tomu platí, že informovanosť o potenciáli kvalitného vzdelávania a starostlivosti o deti vo veľmi ranom veku je na Slovensku naďalej nedostatočná.

Napriek výraznému pokroku, ktorý sa dosiahol počas posledného desaťročia, jedným z potenciálne nevyužitých zdrojov ostávajú starší pracovníci. Miera zamestnanosti starších pracovníkov (vo veku 55 – 64 rokov) výrazne vzrástla z 24,6 % v roku 2003 na 44 % v roku 2013, no stále je výrazne po úrovňou EÚ-28 (50,2 % v roku 2013). Nízka miera účasti na celoživotnom vzdelávaní s cieľom riešiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými pracovnými zručnosťami prispieva k slabým výsledkom.

Približne 60 % nezamestnaných na Slovensku sú pracovníci s nízkou kvalifikáciou a takmer 70 % je dlhodobo nezamestnaných (bez práce dlhšie ako jeden rok), pričom obe čísla patria medzi najhoršie v EÚ-28. Hoci daňové zaťaženie pracujúcich s nízkymi príjmami bolo v roku 2013 približne na úrovni priemeru EÚ a celková úroveň sociálnej pomoci na Slovensku je pomerne nízka, pretrvávajú stále môžu určité faktory odrádzajúce od práce pri určitých typoch domácností v spodnej časti príjmového spektra.

Slovensko spustilo niekoľko reforiem zameraných na odstránenie faktorov odrádzajúcich od práce v systéme sociálnych dávok. Okrem zavedenia politiky workfare bola v roku 2014 prijatá reforma zameraná na zlepšenie aktivácie dlhodobo nezamestnaných prostredníctvom zlepšenia výhod vyplývajúcich zo zamestnania. Pre uchádzačov o zamestnanie, ktorí začnú pracovať za nízku mzdu, bude dostupné i súčasné čerpanie osobitných dávok v hmotnej núdzi. Dočasným znížením daňovo-odvodového zaťaženia pre pracovníkov, ktorí boli predtým dlhodobo nezamestnaní (účinné od novembra 2013), sa zlepšila atraktivnosť dlhodobo nezamestnaných osôb, no nezdá sa, že by sa znížila celková dlhodobá nezamestnanosť či

⁽²⁶⁾ Inštitút finančnej politiky, *Ženy by mohli pomôcť zvýšiť HDP o 1,6 %, 2011.*

⁽²⁷⁾ Nárok na dovolenku po narodení dieťaťa je v súčasnosti vo všeobecnosti až tri roky (príspevok počas rodičovskej dovolenky bol v roku 2014 na úrovni 203 EUR mesačne).

nezamestnanosť nízkokvalifikovaných pracovníkov⁽²⁸⁾. Jedným z dôvodov nízkeho záujmu zo strany zamestnávateľov by mohlo byť súbežné uplatňovanie iných aktivačných politik. Vláda od januára 2015 znížila príspevky na zdravotné poistenie pracovníkov s nízkymi príjmami, čo by mohlo mať výrazný vplyv na zamestnanosť tejto skupiny, takže teoreticky by prospech z tohto opatrenia mohlo mať až 580 000 zamestnancov.

Rómske obyvateľstvo²⁹ je na slovenskom trhu práce disproporčne znevýhodňované a hospodárske dôsledky nezačleňovania Rómov do spoločnosti sú veľmi výrazné. Svetová banka odhaduje, že HDP Slovenska by bol o 3,1 miliardy EUR vyšší, ak by Rómovia mali rovnaké príležitosti zamestnať sa a rovnakú úroveň miezd ako nerómski obyvatelia³⁰. Na Slovensku sa Rómovia potýkajú s nízkou účasťou na trhu práce, pričom takmer 40 % dospelého rómskeho obyvateľstva je nečinných. Rómovia boli identifikovaní ako najviac znevýhodňovaná skupina na slovenskom trhu práce, no napriek nedávnym reformám neexistujú žiadne dôkazy o tom, že by existujúce aktívne politiky trhu práce boli účinné pri zabezpečovaní ich začlenenia do zamestnania.

Situácia rómskej mládeže je obzvlášť alarmujúca – vo vekovej skupine 16- až 24-ročných 43 % mladých ľudí nie je zamestnaných, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, čo predstavuje približne štvornásobok vnútroštátneho priemeru. Miery zamestnanosti Rómov patria medzi najnižšie v EÚ. Uchádzači o zamestnanie z radov Rómov musia v porovnaní s majoritným obyvateľstvom čeliť pri zamestnávaní dodatočným prekážkam, a to tak z dôvodu nedostatočných zručností, ako aj z dôvodu diskriminácie (napríklad 49 % opýtaných slovenských Rómov uviedlo, že sa pri hľadaní práce stretli s diskrimináciou³¹). Osem z desiatich Rómov v

produktívnom veku absolvovalo najviac základnú školu a účasť rómskych detí na stredoškolskom vzdelávaní je veľmi nízka (35 % v porovnaní so 74 % u detí slovenskej národnosti).

Regionálna mobilita pracovnej sily

Napriek výrazným regionálnym rozdielom v úrovniach nezamestnanosti je regionálna mobilita pracovnej sily na Slovensku pomerne nízka a obmedzuje priradovanie voľných pracovných miest k vhodným žiadostiam o zamestnanie. Slovenský trh práce má jednu z najnižších fluktuácií pracovnej sily v EÚ, k čomu prispieva nízka vnútorná geografická mobilita pracovnej sily. Medzi faktory, ktoré bránia mobilitě, patrí nedostatočná dopravná infraštruktúra, na slovenské platy pomerne vysoké cestovné a ubytovacie náklady, ako aj nedostatočne rozvinutý trh s nájomným bývaním. V roku 2011 na Slovensku iba veľmi nízky počet obyvateľov v produktívnom veku (15 – 64 rokov) zmenil bydlisko, pričom iba 3 % z tých, ktorí sa presťahovali, uviedli ako dôvod sťahovania motívy súvisiace so zamestnaním. Počet dostupných bytov na Slovensku je vo všeobecnosti nízky. Nedostatočná dostupnosť bývania⁽³²⁾ sa premietá do jednej z najvyšších mier preľudnenia domácností v EÚ a sprevádzajú ju chabé životné podmienky. Hoci je na Slovensku vysoký podiel osôb, ktoré vlastnia svoje byty, trh s nájomným bývaním je malý a prístup k sociálnemu bývaniu patrí medzi najnižšie v EÚ. Keďže nárok na sociálne bývanie okrem toho závisí od príjmu, ak sa niekomu aj podarí získať sociálny byt, jeho motivácia zarábať viac sa zníži, pretože daná osoba sa obáva, že na byt stratí nárok. Výsledkom je znížená motivácia ľudí pracovať a pokles mobility pracovnej sily.

Nedávno Slovensko prijalo viacero opatrení zameraných na riešenie problematiky bývania. Zákon o štátnom fonde rozvoja bývania nadobudol účinnosť od roku 2014 a podporuje verejné a súkromné nájomné bývanie. Zákon o krátkodobom nájme nadobudol účinnosť v máji 2014 a presadzuje sa v ňom flexibilita na trhu s bývaním a rast sektora nájomného bývania stanovením osobitného právneho režimu pre sektor súkromného nájomného bývania. Od minulého

⁽²⁸⁾ Inštitút finančnej politiky, *Odvodová úľava zlepšila vyhlídky dlhodobo nezamestnaným*, 2014.

⁽²⁹⁾ Priemerný odhad 500 000, Rada Európy 2010.

⁽³⁰⁾ Svetová banka, *Politické poradenstvo k integrácii Rómov v Slovenskej republike*, 2012.

⁽³¹⁾ Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA), *prieskum o Rómoch – podrobné údaje – chudoba a zamestnanosť Rómov v 11 členských štátoch EÚ (2014)*.

⁽³²⁾ V roku 2009 malo Slovensko jeden z najnižších pomerov v EÚ (326 obyvč. na 1 000 obyvateľov).

roku platia v sektore sociálneho bývania nové obmedzenia týkajúce sa úrovne dotácií. Údaje však poukazujú na klesajúci počet a podiel obecných sociálnych bytov. Konkrétne počet nových stavieb v sociálnom segmente sa v období rokov 2009 – 2013 znížil o takmer 80 %. Okrem toho, hoci existujú viaceré opatrenia aktívnej politiky trhu práce na podporu pracovnej mobility, niektoré z nich sa nevyužívajú. Napríklad v rokoch 2013 – 2014 žiadny zamestnávateľ nevyužil podporu na prepravu zamestnancov na pracovisko a len 66 uchádzačov o zamestnanie dostalo v roku 2013 príspevok na presťahovanie za prácou. Napriek tomu je však dopyt pracovníkov po podpore na pokrytie cestovných nákladov na dochádzanie do práce vysoký (v roku 2013 takúto podporu využilo takmer 13 000 pracovníkov)⁽³³⁾. V rámci novej štátnej stratégie v oblasti bývania sa plánuje preskúmanie existujúcej daňovej legislatívy a zavedenie systému daňových stimulov na podporu nájomného bývania. Napriek nedávnym reformám je vnútorná regionálna mobilita pracovnej sily a prístup k bývaní, a to aj v rámci sektora súkromného nájomného bývania, celkovo naďalej výzvou.

Boj s chudobou a sociálnym vylúčením

Hoci je celkové riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia na Slovensku (19,8 %) vo všeobecnosti stabilné a pod priemerom EÚ, v miere chudoby existujú výrazné regionálne rozdiely. Materiálna deprivácia zostáva nad priemerom EÚ (19,5 %) a nedávno sa ešte viac zhoršila (na 23,4 % v roku 2013). Vplyv sociálnych dávok na znižovanie chudoby detí je značne pod európskym priemerom (33,7 % na Slovensku v porovnaní so 41,3 % v EÚ ako celku), čo súvisí najmä so skutočnosťou, že dávky v hmotnej núdzi len čiastočne závisia od počtu detí v domácnosti. O indexácii dávok o infláciu navyše vláda rozhoduje na základe vlastného uváženia.

Podpora minimálneho príjmu nie je založená na skutočných životných nákladoch a nepostačuje na to, aby pomohla bojovať s chudobou, najmä v prípade domácností postihnutých dlhodobou nezamestnanosťou. Hoci je výška univerzálnych prídavkov na deti dosť skromná (23,52 EUR), pre nízkopríjmové

rodiny predstavujú tieto prídavky dôležitú dávku. Neprimeraná podpora príjmu môže viesť k tomu, že ľudia budú siahajú po pôžičkách od nebankových finančných inštitúcií s privysokými úrokovými sadzbami. Zadlženosť potom pôsobí ako jedna z hlavných zábran prijať slabo platené pracovné miesta, pretože mzdy na rozdiel od sociálnych dávok nie sú vyňaté zo zhabania majetku. V dôsledku toho sú chudobou a sociálnym vylúčením najviac postihnuté veľké rodiny (s tromi a viac deťmi), nezamestnaní a osamelí rodičia. Dávky v hmotnej núdzi (slovenský ekvivalent podpory minimálneho príjmu) prešli v roku 2014 zásadnou reformou, takže príjemcovia teraz musia pracovať⁽³⁴⁾. Predpokladané zvýšenie veku odchodu do dôchodku, ktoré priniesla dôchodková reforma z roku 2012, a krátka priemerná dĺžka pracovného života, najmä v prípade žien, ohrozujú primeranosť budúcich dôchodkov (pozri aj časť týkajúcu sa udržateľnosti dlhu v oddiele 2.1). Opatrenia na podporu dlhšieho pracovného života a strednej dĺžky života v zdraví (oba ukazovatele výrazne pod priemerom EÚ) sú nedostatočne podporované⁽³⁵⁾.

Minimálna mzda narástla v roku 2015 o takmer 8 % (na 380 EUR) a čistá minimálna mzda (339 EUR) v súčasnosti presahuje hranicu chudoby⁽³⁶⁾. Vláda má v úmysle zaviesť v roku 2015 minimálny dôchodok, ktorý bude nad úrovňou životného minima, no len v prípade tých občanov, ktorí majú odpracovaný dostatočný počet rokov⁽³⁷⁾. V roku 2014 bola zavedená nová legislatíva upravujúca maximálny úrok a poplatky za úvery od nebankových finančných spoločností.

⁽³⁴⁾ V roku 2014 bolo v dôsledku nedodržania povinnosti pracovať postihnutých odobratím alebo znížením dávok 6,9 % všetkých príjemcov dávok v hmotnej núdzi.

⁽³⁵⁾ Úmrtnosť v produktívnom veku znamená o 1,5 % vyšší nedostatok pracovných síl na Slovensku oproti scenáru, v rámci ktorého by sa uplatnila priemerná úmrtnosť v EÚ.

⁽³⁶⁾ Údaje EU-SILC z roku 2013: Hranica chudoby je 337 EUR mesačne na jednočlennú domácnosť. Približne 2 – 6 % zamestnancov na Slovensku zarába minimálnu mzdu a znížením príspevkov na zdravotné poistenie by sa mali zamestnávateľom kompenzovať zvýšené náklady práce. Zvýšené náklady na poistné príspevky si zamestnávateľia budú môcť odpočítať prostredníctvom vládnych náhrad tak, aby sa predišlo negatívnemu vplyvu na podniky. Reálny efektívny výmenný kurz a jednotkové náklady práce na Slovensku sú stabilné (správa o mechanizme varovania z roku 2015), zatiaľ čo mzdy a bezpečnosť trhu práce patria medzi najnižšie v OECD (2014).

⁽³⁷⁾ Zvažuje sa požiadavka mať odpracovaných 30 rokov.

⁽³³⁾ Výpočet MPSVR SR, január 2015.

Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby bude podporovať prevádzkový program pre potravinovú a základnú materiálnu pomoc (62,8 miliónov EUR počas rokov 2014 – 2020) na zmiernenie najhorších foriem chudoby.

Vzdelávanie

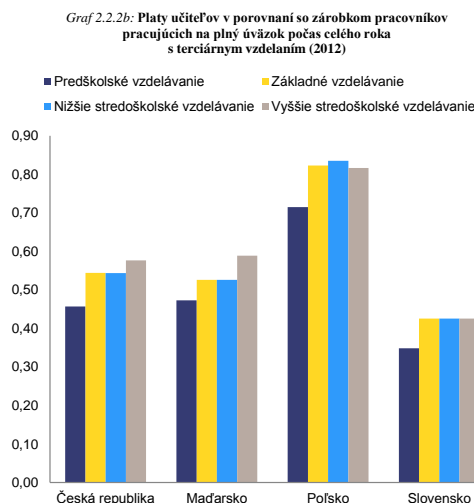
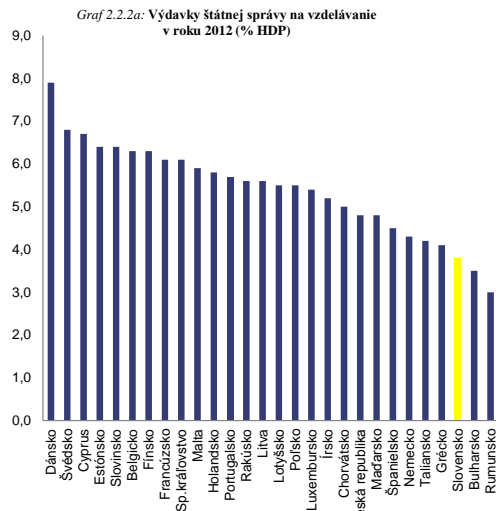
Verejné výdavky na vzdelávanie ostávajú vo všeobecnosti pod priemerom EÚ a majú klesajúci trend. Napriek nedávnemu nárastu plátov učiteľov a záväzku zvýšiť ich na 120 % priemernej mzdy prostriedky na vzdelávacie činnosti zostávajú v medzinárodnom porovnaní nízke. Nedostatok kvalifikovaných učiteľov má negatívny vplyv na výsledky vzdelávania. Podľa prieskumu OECD pod názvom TALIS učítelia vnímajú svoje postavenie ako veľmi nízke a podiel učiteľov venujúcich sa činnostiam profesijného rozvoja je najnižší v EÚ (73 %). Medzi oblasťami, v ktorých najvyšší podiel učiteľov hlási silnú potrebu profesijného rozvoja, patrí výučba študentov s osobitnými potrebami a rozvíjanie vyučovacích zručností prostredníctvom IKT. Zo štúdie OECD z roku 2012 týkajúcej sa Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) vyplynulo výrazné zhoršenie znalostí 15-ročných žiakov v oblastiach čítania, matematiky a prírodných vied. Záškoláctvo a opakovanie ročníka sú na vzostupe.

Kvalita výučby a výsledky v oblasti vzdelávania sú naďalej slabé. Zvýšenie miezd je naďalej nedostatočné na to, aby prilákalo a udržalo si talentovaných mladých ľudí, pričom najmä nástupné platy sú nízke. Ministerstvo školstva sa usiluje zlepšiť počiatočnú odbornú prípravu učiteľov prostredníctvom projektu financovaného z prostriedkov EÚ. Výsledky tohto projektu, ktoré sa majú uverejniť začiatkom roka 2015, budú obsahovať odporúčania pre inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré pripravujú budúcich učiteľov. Odborné štandardy pre učiteľov boli vyvinuté, ale ešte neboli uverejnené ani implementované. Kontinuálny profesijný rozvoj učiteľov si vyžaduje zlepšenia založené na hĺbkovej analýze potrieb učiteľov. Novela zákona o výchove a vzdelávaní, ktorá bola prijatá v decembri, stanovuje určité prostriedky na priamy nákup učebníc školami. Stratégia digitalizácie školstva do roku 2020, prijatá v septembri 2014, má za cieľ zlepšiť využívanie IKT v triedach, ako aj zručnosti učiteľov v tomto ohľade. V roku 2014

vláda predložila opatrenia na reformu učebných osnov, ktoré nadobudnú účinnosť v septembri 2015. Opatrenia, ako napríklad posilnenie vedeckého a polytechnického vzdelávania, by mohli priniesť pozitívne výsledky. Implementácia reformy učebných osnov si však vyžaduje podporu učiteľov a zrušenie povinného druhého cudzieho jazyka na základných školách je v rozpore s odporúčaniami na úrovni EÚ⁽³⁸⁾. Vnútroštátny elektronický systém testovania výsledkov vzdelávania žiakov 9. ročníka a na konci strednej školy bol pilotne vyskúšaný v roku 2014 a koncom roka 2014 sa uskutočnilo nové všeobecné preskúšanie žiakov 5. ročníka. Ak by sa toto testovanie mohlo oprieť o primerané vzdelávacie materiály a ak by ho sprevádzali primerané opatrenia na podporu škôl/učiteľov/žiakov s nedostatočnými výsledkami, toto testovanie by mohlo byť užitočným nástrojom na podporu lepších výsledkov. Budúci učítelia matematiky, prírodovedných predmetov a informačných technológií dostávajú „motivačné štipendium“.

⁽³⁸⁾ Školy budú musieť stále ponúkať možnosť štúdia druhého cudzieho jazyka.

Graf 2.2.1: Výdavky štátnej správy na vzdelávanie a platy učiteľov

Zdroj: Európska komisia, OECD

Prechod zo školy do zamestnania je naďalej náročný pre absolventov odborného vzdelávania a prípravy, ako aj pre absolventov vysokých škôl. Odborné vzdelávanie a odborná príprava relevantná pre trh práce sú nevyhovujúce a sťažujú regionálny rozvoj. Relevantnosť vysokoškolského vzdelávania pre trh práce a jeho kvalita je takisto problematická. Predvídanie požadovaných zručností je nevyhovujúce, čo prispieva k nesúladu medzi požadovanými a ponúkanými kvalifikáciami a zručnosťami⁽³⁹⁾.

⁽³⁹⁾ Zamestnávateľia z radov výrobcov automobilov sa sťažujú, že pri vstupe na trh práce je riadne vyškolených len 6 % absolventov stredných odborných škôl: Cedefop 2013.

Posledná správa Akademickkej rankingovej a ratingovej agentúry poukazuje na rastúci počet slovenských študentov, ktorí uprednostňujú štúdium v Českej republike pred štúdiom na Slovensku, ako aj na stúpajúci počet nevyužitých kapacít slovenských univerzít.

V oblasti odborného vzdelávania a prípravy (OVP) boli prijaté určité opatrenia na zlepšenie poskytovania praktickej výučby priamo v podnikoch. Návrh nového zákona schválila vláda v januári 2015, pričom plánovaným dátumom nadobudnutia účinnosti je september 2015. Rozpočet na rok 2015 obsahuje potvrdenie daňových stimulov pre zamestnávateľov, na základe ktorých sa majú viac angažovať v oblasti OVP. Počas prípravy zákona zamestnávateľia vyjadrili obavy, že plánovaná finančná podpora nemusí byť dostatočná na podnietenie spoločností k účasti na tejto aktivite. Vplyv nového zákona bude inak vo veľkej miere závisieť od podpory pri budovaní kapacít spoločností a profesionálnych organizácií, aby náležite školili študentov priamo na pracovisku. Projekty s rakúskymi, nemeckými alebo švajčiarskymi zamestnávateľmi, ako napríklad veľmi úspešný projekt mladých hviezd, podporujú túto reformu. Zavádza sa revidovaný systém financovania škôl, ktorý je zameraný na prechod na taký spôsob hodnotenia škôl, v rámci ktorého sa budú do úvahy brať kvalitatívne kritériá, ako napríklad zamestnateľnosť absolventov. Nové pravidlá budú umožňovať revidovaný spôsob financovania už od septembra 2015. Ministerstvo školstva v spolupráci s ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny pripravuje nový dátový systém, ktorým sa má zlepšiť informovanosť ministerstiev, ktoré tvoria relevantné politiky, o pracovnom trhu.

Podiel bakalárskych študijných programov orientovaných na povolanie je naďalej veľmi nízky a pre takéto programy neexistujú osobitné akreditačné kritériá. Vysoký podiel absolventov vysokých škôl je na pracovných miestach, ktoré si nevyžadujú vysokoškolské vzdelanie. Systém financovania založený na počte študentov nepraje technickým univerzitám, pričom práve absolventov technických a vedeckých odborov je nedostatok. Výhoda, ktorú majú pri zamestnávaní absolventi vysokých škôl pred ľuďmi s nižším vzdelaním, je menšia než priemer EÚ a ďalej sa znižuje.

Na podporu vytvárania bakalárskych programov orientovaných na povolanie neboli prijaté žiadne opatrenia. Nový zákon o vysokoškolskom vzdelávaní sa pravdepodobne oneskorí, a bude tak prijatý až po ďalších parlamentných voľbách v roku 2016. Pokrok pri zavádzaní kritérií financovania verejných inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ktoré by boli viac zamerané na kvalitu, a pri podpore vytvárania bakalárskych programov orientovaných na povolanie inštitúciami je nejasný. Momentálne sa uvažuje o systematickom využívaní inováčného nástroja HE a o metodike na podporu inštitucionálnych zmien priaznivo naklonených tomuto zámeru. Práve prebieha projekt financovaný z prostriedkov EÚ, zameraný na preskúmanie inováčných foriem učenia sa a spôsobov zvyšovania miery spolupráce so zamestnávateľmi.

Nerovnosť vo vzdelávaní, najmä v prípade rómskeho obyvateľstva, brzdí inkluzívny rast.

Hoci je miera predčasného ukončenia školskej dochádzky nízka, v posledných rokoch sa zvýšila, a to najmä v prípade rómskeho obyvateľstva, čím sa ohrozilo dosiahnutie národného cieľa na rok 2020 vo výške 6 %. Táto situácia je alarmujúca, keďže znevýhodnenie osôb bez vyššieho stredného vzdelania pri zamestnávaní je na Slovensku podstatne vyššie ako vo všeobecnosti v EÚ. Podľa údajov OECD došlo na Slovensku v oblasti vzdelávania od roku 2003 do roku 2012 k zhoršeniu tak v oblasti rovnosti, ako aj samotných výsledkov⁽⁴⁰⁾. Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve zároveň ostáva veľmi nízka a v posledných rokoch sa dokonca znížila, pričom obzvlášť nízka je najmä medzi rómskym obyvateľstvom⁽⁴¹⁾. Čiastočne je to spôsobené nedostatočnými kapacitami a potrebou spolupracovať s rodičmi na zvyšovaní informovanosti o tom, ako sa pri ich účasti výsledky v oblasti vzdelávania v budúcnosti zlepšia. Súčasná prax testovania školskej spôsobilosti je naďalej diskriminačná⁽⁴²⁾. Podiel

rómskych detí v osobitných školách s nižšími učebnými nárokmi je neprimerane vysoký. Prílišným spoliehaním na financovanie z európskych štrukturálnych a investičných fondov sa v tomto ohľade navyše nezabezpečí systémový prístup, pričom nejasná je aj udržateľnosť pridelených rozpočtových prostriedkov.

Prístup k vysokokvalitnému a inkluzívnemu predškolskému a školskému vzdelávaniu marginalizovaných komunít vrátane Rómov sa do určitej miery zlepšil, no rozsiahlejšia účasť Rómov na odbornej príprave a vysokoškolskom vzdelávaní nie je zabezpečená.

Počet asistentov učiteľov pre deti s osobitnými potrebami vrátane detí zo sociálne znevýhodneného prostredia sa v školskom roku 2014 – 2015 výrazne zvýšil a na rok 2015 sa počíta s ďalším zvýšením. Projekt PRINED financovaný z prostriedkov EÚ a realizovaný na 150 školách v školskom roku 2014 – 2015 je zameraný na odstránenie nevhodného umiestňovania znevýhodnených žiakov do osobitných škôl z dôvodu stanovenia nesprávnej diagnózy. Kapacity v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sa s podporou finančných prostriedkov EÚ zvyšujú a v rozpočte na rok 2015 sa pre túto oblasť počíta s vyššími investíciami; v tejto fáze je nejasné, do akej miery budú deti z marginalizovaných komunít môcť nové, resp. zvýšené kapacity aj využívať. Splnomocnenec pre rómske komunity pred časom spomínal povinnú účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, no od roku 2012 neboli prijaté žiadne praktické opatrenia. Ministerstvo teraz uvažuje o rozšírení bezplatného vzdelávania na všetky deti od štyroch rokov spolu s nárokom mať zaručené miesto v škole.

⁽⁴⁰⁾ OECD Education at a Glance 2014.

⁽⁴¹⁾ Regionálny prieskum UNDP/Svetovej banky/Európskej komisie o Rómoch http://issuu.com/undp_in_europe_cis/docs/education_web.

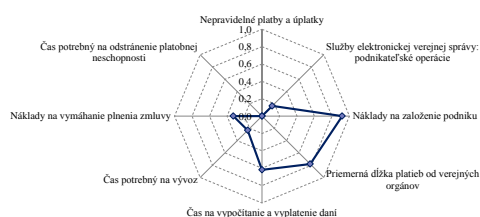
⁽⁴²⁾ Pozri správu o vplyve praxe testovania školskej spôsobilosti na základné práva dieťaťa, ktorú vypracovala verejná ochrankyňa práv <http://www.vop.gov.sk/files/Sprava%20VOP%20FINALNA%20VERZIA.pdf>.

2.3. PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A INFRAŠTRUKTÚRA

Podnikateľské prostredie

Podnikanie na Slovensku aj naďalej čelí ťažkopádnej verejnej správe a nedostatočnej kvalite infraštruktúry. Služby elektronickej verejnej správy pre pravidelné podnikateľské operácie sú nedostatočne rozvinuté, obchodné registre nie sú zjednotené a neexistuje jednotné kontaktné miesto na platenie daní. Aj keď sa bolo na Slovensku za posledných päť rokov zaznamenané výrazné zlepšenie, krajina patrí medzi tie členské štáty EÚ, v ktorých vývoz trvá najdlhšie (16 dní), a to hlavne z dôvodu administratívnych prekážok a nedostatočnej infraštruktúry, čo ovplyvňuje prípravu dokumentov, ako aj manipuláciu v prístavoch a termináloch.

Graf 2.3.1: Jednoduchosť podnikania na Slovensku

1) 1 predstavuje najlepšie a 0 najhoršie výsledky v EÚ.

Zdroj: Európska komisia, Svetová banka, Svetové hospodárske fórum, spoločnosť Intrum Justicia, najnovšie dostupné údaje z roku 2013 alebo 2014.

Na zlepšenie podnikateľského prostredia boli prijaté určité opatrenia. Skrátením času potrebného na registráciu na okresných súdoch, ako aj zrušením potreby overovania podpisov notárom sa uľahčilo začatie podnikania⁽⁴³⁾. Vláda sa zaviazala zvýšiť podporu pre začínajúce podniky. Stratégia vytvárania ekosystému začínajúcich podnikov na Slovensku sa má schváliť uznesením vlády vo februári/marci 2015. Vykonávanie tejto stratégie bude koordinovať ministerstvo financií. Vláda sa takisto zaviazala, že vytvorí zjednodušenú akciovú spoločnosť, ktorá uľahčí vzťahy medzi investormi a začínajúcimi podnikmi, vďaka čomu budú môcť inovačné podniky začať fungovať oveľa rýchlejšie. Jednotné kontaktné miesto na založenie podniku by sa malo otvoriť do konca roku 2015. Národné

⁽⁴³⁾ World Bank Doing Business 2015 (Svetová banka: Podnikanie v roku 2015).

podnikateľské centrum, ktoré bude poskytovať komplexné služby pre podniky, má podľa plánu začať fungovať v roku 2016.

Zlepšenia v oblasti podnikateľského prostredia na Slovensku sú však vo všeobecnosti nevýrazné. Napriek elektronickej podávaniu daňových priznaní k DPH a príspevkov na sociálne zabezpečenie je platenie daní aj naďalej zaťažujúce (pozri oddiel 2.1 o zdaňovaní). Opatrenia na podporu začínajúcich podnikov a podnikania sú stále v počítačom štádiu. Neboli prijaté žiadne opatrenia na skrátenie času a zníženie nákladov na vydávanie licencií a stavebných povolení, pričom elektronickej služby sú stále nedostatočne rozvinuté a slabo integrované.

Miestne korporácie nachádzajú financovanie na miestnych akciových trhoch iba veľmi obmedzená. Nedostatočný dopyt po akciovom financovaní môže byť významným dôvodom malého rozsahu akciového trhu. Podpora cezhraničných investícií by mohla Slovensku pomôcť pri prekonávaní obmedzenej veľkosti trhu a pri dosahovaní požadovaného multiplikačného účinku finančných nástrojov. Slovensko zlepšilo svoj úverový informačný systém prijatím nového zákona o ochrane osobných údajov. Rizikový kapitál, rozdelenie rizika, záruky za úvery a súkromné kapitálové investície sú k dispozícii prostredníctvom troch nástrojov JEREMIE⁽⁴⁴⁾, ktoré sú smerované prostredníctvom holdingového fondu JEREMIE (100 miliónov EUR, ktoré spravuje Európsky investičný fond). Tieto nástroje sa začali používať podstatne neskôr, než sa očakávalo, a preto sa do konca roku 2014 konečným príjmom pridelilo iba 20 % dostupných fondov. Vo finančnom období rokov 2014 – 2020 bolo v prvom kole predkladania žiadostí o nástroje COSME a Horizont 2020 medzi úspešnými žiadateľmi veľmi málo subjektov zo Slovenska.

Existujú obavy týkajúce sa vysokej úrovne regulácie povolaní. Slovensko uvádza vo svojich

⁽⁴⁴⁾ Iniciatíva JEREMIE, ktorú vyvinul Európsky investičný fond (EIF) v spolupráci s Európskou komisiou, poskytuje členským štátom príležitosť využiť časť svojich štrukturálnych fondov na financovanie MSP prostredníctvom kapitálu, pôžičiek alebo záruk.

správach dvakrát viac regulovaných povolání než priemer EÚ⁽⁴⁵⁾. Slovensku zároveň patrí popredné miesto v indexe OECD PMR v roku 2013⁽⁴⁶⁾ týkajúcom sa vstupných predpisov vzhľadom na povolania právnikov, účtovníkov, inžinierov a architektov, čo poukazuje na príliš vysokú úroveň regulácie. Odstránením prekážok by sa podporila hospodárska súťaž, čo by stimulovalo podniky k zníženiu svojich marží, čím by sa znížili koncové ceny. V závislosti od elasticity dopytu by to malo posilniť produkciu a podporiť dopyt v prípade všetkých výrobných faktorov. Zníženie cien a zlepšenie dopytu by mohli priniesť nezanedbateľné výhody pre hospodárstvo. V kontexte vzájomného hodnotenia, ktoré Komisia začala v roku 2013, sa stále čaká na posúdenie prístupu a obmedzení zo strany Slovenska, pokiaľ ide o veľkú väčšinu regulovaných povolání.

Investície

V porovnaní s EÚ-15 zostáva objem dostupného kapitálu Slovenska naďalej nízky. Ďalšia konvergencia si vyžiada značné dodatočné investície. Investície na Slovensku boli však od vypuknutia hospodárskej krízy nevyrazné. Celkové investície prudko klesli v roku 2009 a od roku 2013 zostali v reálnom vyjadrení približne o 13 % nižšie než v roku 2008. Podobný obrázok sa ukáže aj vtedy, ak sa pozrieme na investície do nového kapitálu (Graf 2.3.3a), t. j. bez amortizácie. Spotreba fixného kapitálu v roku 2013 prevažovala nad hrubými investíciami, čo naznačuje negatívne čisté investície, a teda znižovanie objemu dostupného kapitálu. Nedostatočné investície majú nepriaznivé účinky z krátkodobého hľadiska, pretože spomaľujú oživenie hospodárstva, ale aj z dlhodobého hľadiska, pretože narúšajú rastový potenciál Slovenska.

Podobne, ako v prípade ostatných krajín regiónu, v dôsledku hospodárskej krízy došlo k

zastaveniu prílevu priamych zahraničných investícií. Na Slovensku bol pokles mimoriadne prudký (Graf 2.3.3b), čo spôsobilo obavy, pretože krajina sa vo veľkej miere spolieha na priame zahraničné investície. Okrem narušenia tvorby kapitálu bude mať pokles priamych zahraničných investícií pravdepodobne nepriaznivé účinky aj na šírenie technológií, najmä vzhľadom na veľmi nízke úrovne výdavkov na výskum a vývoj na Slovensku.

K poklesu investícií v rokoch 2008 – 2013 prispel hlavne súkromný sektor, pričom za 90 % poklesu sú zodpovedné nefinančné korporácie. Investície klesali vo väčšine hospodárskych odvetví, polovicu poklesu však možno pripísať samotnému odvetviu výroby. Investície verejnej správy predstavujú iba veľmi malý podiel na celkovom poklese, pričom zostali približne na úrovni z roku 2008. Značný pokles súkromných investícií by sa celkovo nedal kompenzovať nárastom verejných investícií. Napriek tomu platí, že investície verejnej správy na Slovensku boli najnižšie v regióne už pred hospodárskou krízou a zostávajú také aj po jej prepuknutí (Graf 2.3.3c).

Nedostatočné investičné výsledky sa odrážajú aj v pomerne nízkej kvalite infraštruktúry na Slovensku. Špecializácia krajiny na výrobu orientovanú na vývoz kladie zvýšené požiadavky na dopravnú infraštruktúru, ktorá je v porovnaní s ostatnými členskými štátmi aj naďalej nedostatočne rozvinutá (Graf 2.3.2a). Dopravná infraštruktúra je navyše v rámci krajiny nerovnomerne rozložená: oveľa menej rozvinutá je na východnom a strednom Slovensku (Graf 2.3.2b). Zlepšenie dopravnej infraštruktúry, najmä v uvedených regiónoch, by viedlo nielen priamo k zvýšeniu investícií, ale mohlo aj prilákať súkromné investície, ktoré inak odrádzajú vysoké dopravné náklady.

Na Slovensku chýbajú ďalšie investície aj v oblasti energetickej infraštruktúry, pričom k najnaliehavejším potrebám patrí rozvoj plynovej a elektrizačnej sústavy, posilnenie prepojení so susednými krajinami a zlepšenie energetickej účinnosti domácností i podnikov. Nezverejňovanie metodiky stanovovania taríf elektrických sietí má úsilie o pochopenie ich vysokých úrovní, ktoré majú vplyv na ceny elektriny. Vysoké ceny

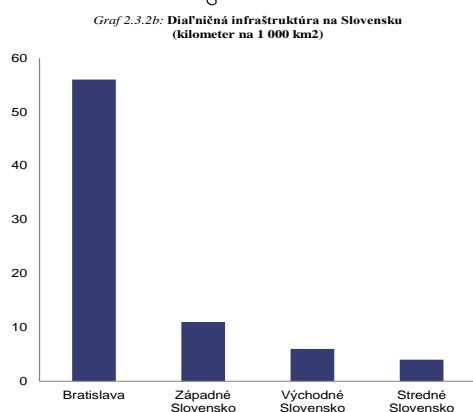
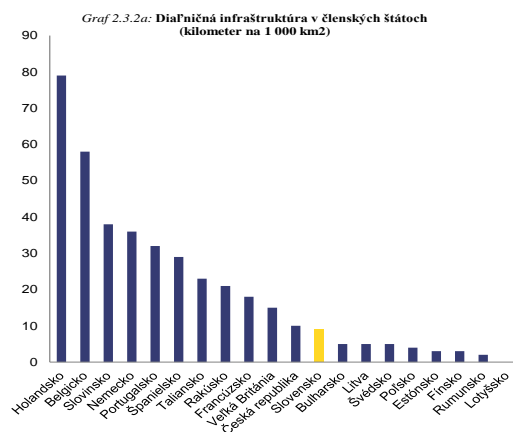
⁽⁴⁵⁾ Pozri databázu regulovaných povolání (http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?fuseaction=home.home). Každá krajina je zodpovedná za aktualizáciu informácií o svojich regulovaných povolaniach, príslušných orgánoch a štatistikách. Členské štáty majú povinnosť oznámiť Komisii všetky regulované povolania do 18. januára 2016, čo je dôvod, prečo sa počet regulovaných povolání značne líši a vo všeobecnosti zvyšuje.

⁽⁴⁶⁾ Index OECD PMR pre Slovensko dosiahol 2,9 v porovnaní s priemerom krajín OECD na úrovni 2,2 meraným na vzorke 40 krajín v roku 2013.

elektriny môžu odradiť investovanie zahraničných i domácich firiem vo všetkých odvetviach hospodárstva.

Investície brzdí nedostatočná kvalita podnikateľského prostredia. Vybavovanie stavebných povolení a získanie trvalej elektrickej prípojky je na Slovensku pomerne ťažkopádne⁽⁴⁷⁾. Aj trvanie konkurzného konania odrádza nové investičné projekty, keďže priemerná dĺžka konkurzných konaní bola štyri roky, čo je najviac v EÚ.

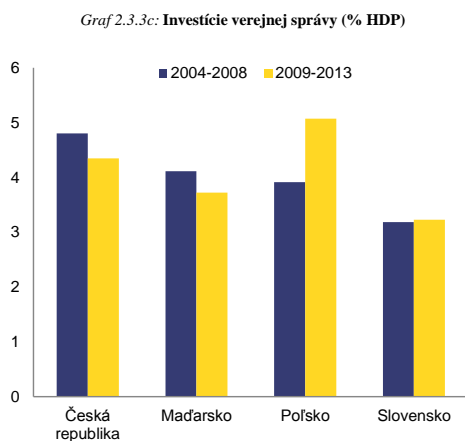
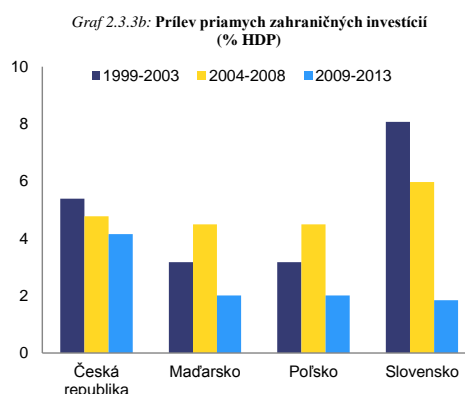
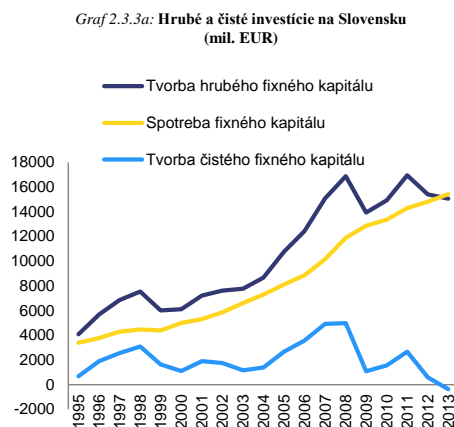
Graf 2.3.2: Diaľničná infraštruktúra na Slovensku

Zdroj: Európska komisia

⁽⁴⁷⁾ Slovensku patrí 100. miesto na svete v „ľahkosti zavádzania elektrickej prípojky do novo vybudovaného skladu“ a 110. miesto v „ľahkosti vybavovania stavebného povolenia“. World Bank, *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency* (Svetová banka: Podnikanie v roku 2015. Nad rámec účinnosti).

Graf 2.3.3: Investície na Slovensku

Zdroj: Európska komisia

Výskum, vývoj a inovácie

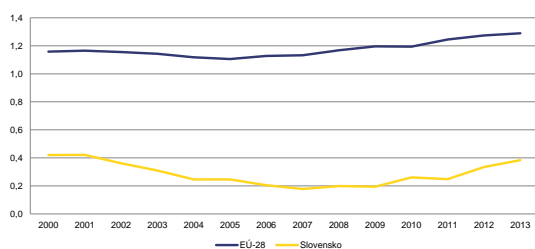
Nízka kvalita a nedostatočný priemyselný význam vedeckej základne bráni vzniku dobre

fungujúceho výskumného a inovatívneho ekosystému na Slovensku. Napriek tomu, že v minulosti malo Slovensko konkurenčnú výhodu, pokiaľ ide o priame zahraničné investície a sofistikovaný výrobný proces, nepodarilo sa mu podstatne zvýšiť zamestnanosť v oblasti výskumu a vývoja ani v odvetviach týkajúcich sa vývozu služieb založených na znalostiach.

Slovensko značne zaostáva za priemerom EÚ, pokiaľ ide o výsledky v oblasti inovácií a financovanie výskumu a vývoja podnikmi.

Takisto značne zaostáva v oblasti inovačných kapacít, využívania technológií na úrovni firiem, vládneho obstarávania vyspelých technológií, vývoja klastrov a ochrany duševného vlastníctva⁽⁴⁸⁾. Súčasný rozdiel medzi ponukou znalostí z výskumných inštitúcií a dopytom z miestneho priemyslu je ilustrovaný pomerne nízkou sumou finančných prostriedkov, ktoré univerzity dostávajú od podnikateľského odvetvia. Nedostatky pretrvávajú aj pri pridelovaní verejných finančných prostriedkov na výskum, pričom nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami absolventov univerzít, pokiaľ ide o potreby priemyslu, obmedzuje výsledky odvetví špičkových technológií a podporuje únik mozgov, na čo má nepriaznivý vplyv aj nízka príťažlivosť kariéry v oblasti výskumu.

Graf 2.3.4: **Súkromné výdavky na výskum a vývoj na Slovensku a v EÚ-28 (% HDP)**

Zdroj: Európska komisia

Spolupráca medzi akademickou obcou, výskumnou sférou a podnikmi je aj naďalej obmedzená. Prijatie plánu vykonávania stratégie pre inteligentnú špecializáciu sa výrazne oneskorilo a stimuly pre činnosti v oblasti výskumu a vývoja sú naďalej nedostatočné.

⁽⁴⁸⁾ WEF Global Competitiveness Report 2014 – 2015.

Doteraz prijaté nesystematické opatrenia mali obmedzený účinok pri podnecovaní podnikov k tomu, aby využívali výskumné zariadenia univerzít. Neúplný právny rámec na ochranu duševného vlastníctva a vytvorenie systému financovania univerzít nemotivujú univerzity k tomu, aby vytvárali vedľajšie produkty a zvyšovali počet zmlúv s podnikmi. Ambícia systému inovačných poukazov („voucherov“) je doposiaľ obmedzená. Poukazy boli poskytnuté veľkým podnikom na úkor MSP, pričom nie je zavedený systém na hodnotenie výsledkov tohto programu. Spoločné výskumné centrá a zoskupenia medzi podnikmi a akademickými inštitúciami dosiahli doteraz iba skromné výsledky. Neboli prijaté žiadne opatrenia na reformovanie verejného financovania výskumu. Zlúčenie existujúcich agentúr do dvoch nových vedeckých a technických agentúr sa oneskorilo. Neexistujú žiadne nástroje politiky zamerané na netechnologické inovácie.

Urobilo sa však niekoľko krokov na podporu výskumu a inovácií. V januári 2015 nadobudol účinnosť zákon o zavedení daňových úľav pre súkromné podniky, ktoré investujú do výskumu a vývoja. Zaviedol sa systém vnútroštátnej podpory transferu znalostí a technológií s cieľom poskytovať pomoc pri uplatňovaní práv duševného vlastníctva. Diskutuje sa napokon aj o opatreniach na podporu MSP a začínajúcich podnikov orientovaných na inovácie, ako aj na vývoz technologických výrobkov.

Trh s energiou, energetická infraštruktúra a efektívnosť

Vysoké sieťové poplatky stanovené regulačným orgánom sieťových odvetví (ÚRSO) stále brzdia konkurencieschopnosť slovenských podnikov. Podľa údajov Eurostatu sieťové poplatky stanovené regulačným orgánom sieťových odvetví pre priemysel aj domácnosti patria medzi najvyššie v EÚ. Poplatky pre priemyselných spotrebiteľov boli konkrétne v roku 2013 v absolútnom vyjadrení druhé najvyššie⁽⁴⁹⁾ (0,0665 EUR/kWh) v EÚ a tretie najvyššie, pokiaľ ide o podiel na konečnej cene elektrickej energie (54,3 %). Slovensko je jedným z troch členských štátov,

⁽⁴⁹⁾ Cenové položky elektrickej energie pre priemyselných spotrebiteľov od roku 2007 — Ročné údaje, údaje Eurostatu za rok 2013, pásmo IC: 500 MWh < spotreba < 2 000 MWh.

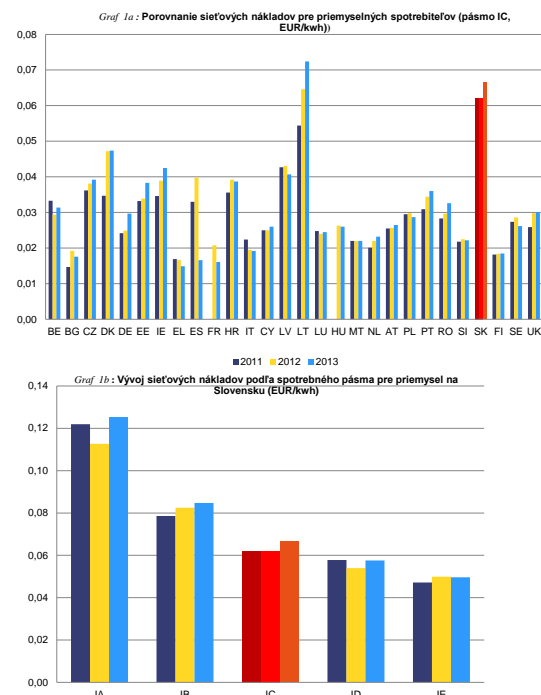
v prípade ktorých sú sieťové poplatky pre priemyselných spotrebiteľov vyššie než náklady na dodávku energie. Tieto zistenia sú podložené porovnaním sadzieb za prenos, ktoré pravidelne vykonáva Európska sieť prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrinu (ENTSO-E)⁽⁵⁰⁾ a z ktorého vyplýva, že slovenské prenosové sadzby za elektrinu patria medzi najvyššie v EÚ a medzi rokmi 2013 a 2014 klesali len mierne.

Ku kľúčovým otázkam patrí vplyv regulovaných položiek na koncovú cenu elektrickej energie, najmä na dotácie na obnoviteľné zdroje energie a lignit, ako aj vysoké prenosové a možno aj distribučné sadzby. Zvýšenie sieťových nákladov vyplýva čiastočne z nárastu poplatkov na odmeňovanie výrobcov energie z obnoviteľných zdrojov, z kombinovanej výroby tepla a energie, ako aj z dotácií na domácu výrobu lignitu s nepriaznivými účinkami na životné prostredie (všetky tieto položky sú zahrnuté do sieťových nákladov). Nezverejňovanie metodiky stanovovania taríf elektrických sietí ani rozpisu všetkých nákladových faktorov marí úsilie o pochopenie ich vysokých úrovní.

V oblasti transparentnosti regulačného rámca a analýzy determinantov vysokých sieťových sadzieb za elektrinu sa nepokročilo. V dôsledku politiky obchodného tajomstva sa na Slovensku vo všeobecnosti nezverejňuje hospodárske posúdenie regulačných rozhodnutí ani námietky, ktoré vzniesli osoby ovplyvnené regulačným rozhodnutím. V národnom programe reforiem na rok 2014 boli oznámené príslušné opatrenia v tejto oblasti, najmä i) zriadenie dátového centra, ii) zverejnenie hospodárskych podkladov regulačných rozhodnutí a iii) posúdenie potreby akejkoľvek ďalšej regulácie. Realizácia všetkých týchto opatrení podlieha rizikám vzhľadom na absenciu jasného časového rámca.

⁽⁵⁰⁾ ENTSO-E *Overview of transmission tariffs in Europe: Synthesis 2014* („Prehľad sadzieb za prenos v Európe. Súhrnná správa za rok 2014“), kapitola 12, s. 19; https://www.entsoe.eu/publications/market-reports/Documents/SYNTHESIS_2014_Final_140703.pdf

Graf 2.3.5: Porovnanie sieťových nákladov pre priemyselných spotrebiteľov v rámci EÚ (graf 1a) a zmeny sieťových nákladov podľa spotrebného pásma na Slovensku (graf 1b)

Zdroj: Európska komisia

Keďže Slovensko má jednu z najvyšších mier energetickej závislosti v EÚ a v plnej miere sa spolieha na dodávky plynu z Ruska, energetická bezpečnosť je preň zdrojom vážnych obáv. Keďže dovoz energie predstavuje 5,8 % HDP, Slovensko je jedným z členských štátov s najvyššou závislosťou od zahraničných dodávok plynu a ropy. Dodávky plynu z Ruska sa od októbra 2014 znížili približne o polovicu, ale rezervy plynu sú takmer úplné a spätné toky zo západu sú funkčné. Na základe stresových testov sa nedostatok plynu očakáva iba v prípade úplného prerušenia ruských dodávok, ktoré by trvalo pol roka. Ďalším zdrojom obáv sú klesajúce príjmy z plynovodnej prenosovej sústavy východ – západ a zo slučkových tokov elektrickej energie z Nemecka na Slovensko.

Boli prijaté všetky potrebné opatrenia na ďalší rozvoj prepojení so susednými krajinami vrátane Ukrajiny. Reverzný tok plynu na Ukrajinu je v prevádzke od septembra 2014 a jeho kapacita sa zvyšuje. Výzva týkajúca sa vybudovania silných severo-južných prepojení sa

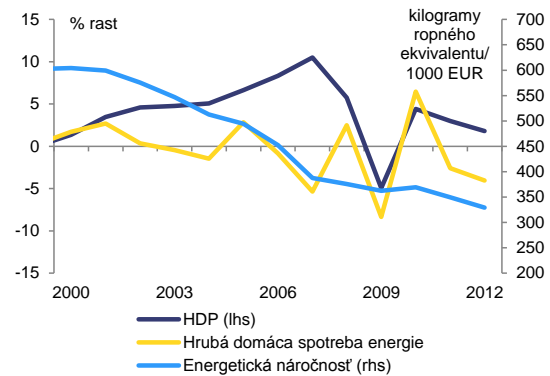
riešila prijatím všetkých požadovaných opatrení na strane Slovenska s cieľom zriadiť nové dvojsmerné prepojenie s Maďarskom, ktoré by podľa očakávaní malo začať fungovať začiatkom roku 2015. Zároveň sa plánujú ďalšie prepojenia elektrických sietí s Maďarskom, ktoré boli vybrané ako projekty spoločného záujmu. Plánované plynové prepojenie medzi Poľskom a Slovenskom sa podľa očakávaní uvedie do prevádzky v roku 2018. Takéto dlhodobé investície posilňujú fyzickú infraštruktúru vybavenosť krajiny, zlepšujú energetickú bezpečnosť a zabezpečujú udržateľný rast v krajine.

Napriek stálemu postupnému zvyšovaniu zostáva energetická účinnosť pomerne nízka a existuje potenciál na dosiahnutie značných energetických úspor. Zatiaľ čo sa celková finálna spotreba energie v krajine znížila od roku 2005 do roku 2012 približne o 11 %, odvetvia priemyslu a dopravy (t. j. dvaja najväčší spotrebitelia) si udržali pomerne konštantnú spotrebu a Slovensko stále patrí medzi členské štáty s najvyššou energetickou náročnosťou⁽⁵¹⁾. Keďže energetická účinnosť sa zvyšuje vo všetkých odvetviach okrem priemyslu, cieľ stratégie EÚ 2020 je na dosah. V národnom akčnom pláne energetickej účinnosti sa počíta s celkovými investíciami do energetickej účinnosti v rokoch 2014 – 2016 vo výške 8,7 miliardy EUR (v porovnaní so 6,9 miliardy EUR investovanými v rokoch 2011 – 2013). V programovom období 2014 – 2020 sa bude väčšina týchto finančných prostriedkov pokrývať z fondov EÚ. Investície tejto povahy podporia prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, ktoré vytvára značné úspory, posilňuje konkurencieschopnosť a znižuje závislosť krajiny od dovozu energie zo zahraničia.

⁽⁵¹⁾ V roku 2012 malo Slovensko piatu najvyššiu energetickú náročnosť hospodárstva v EÚ (329 kgoe/1 000 EUR oproti priemeru EÚ na úrovni 143 kgoe/1 000 EUR), ako aj piatu najvyššiu energetickú náročnosť priemyslu (296 kgoe/1 000 EUR, čo je viac ako dvojnásobok priemeru EÚ).

V nasledujúcej analýze sa energetická náročnosť s niektorými výhradami využíva ako náhrada za energetickú účinnosť. Energetická náročnosť je definovaná ako množstvo energie potrebné na výrobu jednej jednotky HDP. Týmto opatrením sa prekonávajú účinky hospodárskeho spomalenia (ktoré automaticky vedie k nižšej spotrebe energie) a umožní sa oddelenie spotreby energie od rastu produkcie.

Graf 2.3.6: **Determinanty energetickej náročnosti na Slovensku**

1) Úrovně rastu HDP a spotreby energie sa premietajú do štandardných jednotiek požadovaných na výpočet úrovne energetickej náročnosti.

Zdroj: Európska komisia

Efektívny a spoľahlivý právny a regulačný rámec pre oblasť obnoviteľnej energie je základným prvkom na prilákanie investícií do odvetvia energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj ich udržanie v tomto odvetví a na dosiahnutie cieľa v oblasti obnoviteľných zdrojov energie v roku 2020. Zložité administratívne postupy a nedostatočné investície do elektrickej infraštruktúry vrátane decentralizovanej výroby energie z obnoviteľných zdrojov okrem toho brzdia výrobu a distribúciu⁽⁵²⁾.

Doprava

Špecializácia Slovenska na výrobu orientovanú na vývoz kladie čoraz väčšie nároky na kvalitu dopravnej infraštruktúry. Otvorenie železničnej osobnej dopravy hospodárskej súťaži v roku 2014 poskytlo dopravnému trhu nový impulz, pretože na hlavných trasách z Košíc do Bratislavy a Prahy začali pôsobiť súkromné spoločnosti. Vo všeobecnosti je infraštruktúra stále pomerne málo rozvinutá, čo negatívne ovplyvňuje konkurencieschopnosť Slovenska. Zatiaľ čo železničná sieť je rozvinutá lepšie, hustota ciest je nižšia než priemer EÚ. Celkové investície do dopravnej infraštruktúry sú mierne pod úrovňami pred krízou, stavajú sa však niektoré dôležité úseky diaľnice D1 a pokrok sa dosiahol aj pri

⁽⁵²⁾ Pozri usmernenia Komisie k návrhu systémov podpory obnoviteľných zdrojov energie uverejnené v novembri 2013; <http://ec.europa.eu/energy/node/69>.

vypracúvaní hlavného dopravného plánu. Finančné prostriedky pridelené železniciam sa v rokoch 2008 až 2013 zvýšili takmer o polovicu. Čerpanie fondov EÚ je však naďalej zdrojom obáv z dôvodu slabého riadenia postupov plánovania, nedostatočnej prípravy projektov a regulačných ustanovení, ktoré bránia rozvoju infraštruktúry. Situáciu ešte viac komplikuje nízka transparentnosť a zdĺhavé postupy pri získavaní povolení⁽⁵³⁾. Tieto nedostatky brzdia investície Slovenska do odvetvia dopravy, ktoré je pre krajinu dôležité, aby dokázalo využiť svoju výhodnú geografickú polohu a hospodárstvo výrazne orientované na vývoz.

Digitálne hospodárstvo

Kľúčovou infraštruktúrou digitálneho hospodárstva a spoločnosti sú širokopásmové siete, Slovensko však v niekoľkých oblastiach hodnotiacej tabuľky digitálnej agendy dosahuje slabé výsledky⁽⁵⁴⁾. Slovensko má najnižšie pokrytie pevnými širokopásmovými sieťami (85,3 %) v celej EÚ, čo vyplynulo z neschopnosti čerpať fondy EÚ v programovom období rokov 2007 – 2013. Očakáva sa však, že v nadchádzajúcom programovom období sa pokrytie významne rozšíri. Slovensko takisto zaostáva v zavádzaní mobilného širokopásmového pokrytia 4G, ktoré je k dispozícii iba pre 24 % obyvateľov v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 59 %. Chýbajúce širokopásmové pokrytie, a to najmä vo vidieckych oblastiach, je prekážkou ďalšieho rozvoja digitálnych zručností. Vo využívaní služieb elektronickej verejnej správy na Slovensku sa nedávno prejavili určité negatívne trendy⁽⁵⁵⁾ a v novo zavedenom ukazovateli elektronickej verejnej správy zameranej na používateľa a ukazovateli transparentnej elektronickej verejnej

správy⁽⁵⁶⁾ sa Slovensko zaradilo medzi najhoršie krajiny v EÚ. Slovensko nedosahuje dostatočné výsledky ani v oblasti elektronickeho zdravotníctva. Najmä výmena zdravotných údajov a elektronicke predpisovanie liekov sa využívajú zriedkavo a zostávajú pod úrovňou priemeru EÚ.

Životné prostredie

Environmentálne stimuly na Slovensku sú aj naďalej nedostatočné. Krajina má jednu z najvyšších mier skládkovania v EÚ⁽⁵⁷⁾, v čom sa odzrkadľuje nízka úroveň sadziieb za skládkovanie. Novelou zákona o poplatkoch za zneškodňovanie odpadu, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2014, sa zaviedlo iba obmedzené zvýšenie sadziieb za zvyškový komunálny odpad. Návrh nového zákona o odpadoch predložila vláda v decembri 2014, ale stále sa presne nevie, či účinný systém nakladania s odpadom začne fungovať tak, aby sa dosiahol cieľ týkajúci sa recyklácie 50 % odpadu v rámci stratégie Európa 2020. V súčasných cenách dodávok vody na Slovensku sa neodzrkadľujú celkové náklady na ťažbu, spracovanie a distribúciu. Slovensko nespĺňa ani normy EÚ týkajúce sa kvality ovzdušia. Dane zo znečistenia ovzdušia sú relatívne nízke a efektívne neriešia účinok negatívnych externých vplyvov na zdravotný stav obyvateľstva.

⁽⁵⁶⁾ Ukazovateľ elektronickej verejnej správy zameranej na používateľa v rokoch 2012 – 2013 bol 44, čo je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý bol 70. Ukazovateľ transparentnej elektronickej verejnej správy v roku 2013 bol 17, čo je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý bol 49.

⁽⁵⁷⁾ V roku 2012 sa na skládkach uložilo 76,7 % komunálneho odpadu.

⁽⁵³⁾ Správa vecí verejných, transparentnosť a účasť verejnosti na projektoch dopravnej infraštruktúry. Risk factors in the planning and permits for large transport infrastructure projects in the Czech Republic, Slovakia and Poland (Rizikové faktory pri plánovaní a povoľovaní veľkých projektov dopravnej infraštruktúry v Českej republike, na Slovensku a v Poľsku), CEE bankwatch network, 2014.

⁽⁵⁴⁾ Hodnotiaca tabuľka digitálnej agendy (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard>).

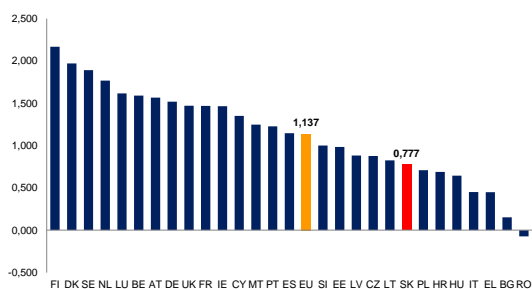
⁽⁵⁵⁾ V roku 2013 používalo internet na služby elektronickej verejnej správy 33 % Slovákov, čo predstavuje zníženie zo 42 % v roku 2012 a čo je menej než priemer EÚ na úrovni 41 %. Predvyplnené formuláre zaslalo 16 % občanov, čo predstavuje zníženie zo 17 % v roku 2012 a čo je menej než priemer EÚ.

2.4. MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY

Správa vecí verejných a efektívnosť verejnej správy

Nízka efektívnosť verejnej správy v konečnom dôsledku ovplyvňuje rozdeľovanie zdrojov v hospodárstve. Podľa hodnotiacej tabuľky verejnej správy za rok 2014 ⁽⁵⁸⁾ sú výsledky Slovenska v oblasti efektívnosti verejnej správy ⁽⁵⁹⁾ výrazne pod priemerom EÚ. Pretrvávajú vysoká fluktuácia zamestnancov a slabé riadenie ľudských zdrojov, pričom nedostatočné analytické kapacity nepriaznivo vplyvajú na tvorbu účinných politík. Používanie nástrojov založených na dôkazoch ⁽⁶⁰⁾ nie je vo verejnej správe dostatočne rozšírené.

Graf 2.4.1: Účinnosť verejnej správy

Zdroj: Odhady Svetovej banky z roku 2013.

Zlepšenia v oblasti nezávislosti verejnej správy, riadenia ľudských zdrojov a analytických kapacít na ministerstvách pokračovali pomalým tempom. Vláda sa zaviazala novelizovať zákon o verejnej službe do polovice roka 2015 s cieľom zlepšiť nezávislosť zamestnancov verejnej správy. Súčasne sa pracuje na rozvoji stratégie v oblasti ľudských zdrojov, ktorej prijatie sa očakáva v roku 2015. Touto stratégiou by sa mali štandardizovať hodnotenia výsledkov, zjednotiť etické kódexy a reformovať všeobecné výberové konania pre absolventov spojené s nástupom do verejnej služby. Na

⁽⁵⁸⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/monitoring-member-states/improving-public-administration/index_en.htm

⁽⁵⁹⁾ Ukazovateľ merania kvality verejnej správy vo všeobecnosti, kvality regulačného systému, jeho neustranosti a kvality poskytovaných služieb.

(<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#doc>)

⁽⁶⁰⁾ Ukazovateľ merania uplatňovania a kvality posúdení vplyvu regulačných opatrení: „Public Administration Scoreboard“ in *Member States' Competitiveness Report 2014* („Hodnotiaca tabuľka verejnej správy“ v *Správe o konkurencieschopnosti členských štátov za rok 2014*).

zlepšenie analytických kapacít vo verejnej správe ministerstvo financií SR pripravuje komplexný prístup zameraný na posilnenie tvorby politiky založenej na dôkazoch na všetkých ministerstvách. V januári 2015 vláda zmenila metódu vykonávania posúdení vplyvu politík. Centrum pre lepšiu reguláciu, ktoré sa má vytvoriť pri ministerstve hospodárstva, bude monitorovať podnikateľské prostredie a vykonať analýzu možného vplyvu legislatívnych návrhov EÚ týkajúcich sa MSP („test MSP“) ⁽⁶¹⁾.

Inštitucionálny rámec na riešenie korupcie, ktorý má značné hospodárske dôsledky, pokiaľ ide o nesprávne pridelovanie zdrojov, je prevažne neefektívny. Neexistuje žiadny nezávislý orgán poverený bojom proti korupcii, ktorého existencia by bola v súlade s najlepšimi medzinárodnými postupmi. Národná stratégia boja proti korupcii na rok 2009 aj súvisiaci akčný plán boli aktualizované, ale ich realizáciu brzdia obmedzené ľudské a finančné zdroje. Stíhanie údajných prípadov korupcie je zriedkavé, najmä ak existuje podozrenie z korupcie na najvyšších miestach. Slovensko nesleduje prípady korupcie a podvodov, do ktorých sú zapojené právnické osoby, pretože v súčasnosti nemá potrebný právny rámec. Navyše údaje o počte vyšetrovaní, stíhaní a odsúdení nie sú zverejňované systematickým spôsobom. Čo je najdôležitejšie, nepodnikli sa žiadne významné kroky na zníženie pravdepodobnosti potenciálneho zneužívania fondov EÚ alebo iných verejných fondov ani obchádzania pravidiel verejného obstarávania. Je to čiastočne preto, lebo zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb ešte nebol prijatý, aj keď sa zdá, že nové právne predpisy týkajúce sa oznamovania nekalých praktík prijaté v roku 2014 sú dobrým krokom na podporu oznamovania podozrení na protiprávne konanie.

Verejné obstarávanie

Zdravé a efektívne rozdeľovanie verejných zdrojov je takisto ovplyvňované nedostatočnou transparentnosťou a účinnosťou postupov verejného obstarávania vo všetkých odvetviach verejnej správy. Vo verejných subjektoch zapojených do verejného obstarávania nie sú všeobecne dostupné primerané úrovne odborných

⁽⁶¹⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/sme-test/index_en.htm

znalostí a chýba účinný verejný dohľad. Na obmedzenie hospodárskej súťaže sa využívajú nadhodnotené ponuky a individualizované špecifikácie⁽⁶²⁾. V súčasnosti nie sú k dispozícii žiadne vzorové formuláre na zabezpečenie nediskriminačného oznámenia o vyhlásení obstarávania v prípade zložitých nákupov. Ďalším bežným javom, ktorý obmedzuje hospodársku súťaž, je zoskupovanie nesúvisiacich položiek do jednej ponuky, a nie do samostatných častí. Podstatný význam sa stále prikladá kritériu ceny, aj keď najnovšia reforma sa snaží zabezpečiť, aby to nemalo negatívny vplyv na kvalitu obstarávaného tovaru⁽⁶³⁾. Transparentnosť zostane problémom, pokiaľ sa nebudú zverejňovať okrem iného dôvody, na základe ktorých verejní obstarávatelia zadali zákazku⁽⁶⁴⁾. Slovensko využíva elektronické obstarávanie iba v obmedzenej miere, čím sa znižuje celková administratívna efektívnosť tohto procesu. Spormi týkajúcimi sa rozhodnutí o verejnom obstarávaní sa navyše značne obmedzili verejné výdavky.

V niektorých odvetviach, najmä v odvetví zdravotnej starostlivosti, majú postupy verejného obstarávania veľký vplyv na nákladovú účinnosť verejných výdavkov. Aj keď sa zdravotnej starostlivosti týka iba pomerne malý podiel všetkých obstarávaných tovarov a služieb⁽⁶⁵⁾, toto odvetvie môže ilustrovat' problémy, ku ktorým dochádza vo verejnom obstarávaní. Technické požiadavky, často vedúce k tendrom šitým na mieru zodpovedajúcim špecifickej značke alebo technológii a nízkej

úrovni otvorenosti inovatívnym alebo alternatívnym riešeniam, obmedzujú hospodársku súťaž a nepodporujú prijímanie inovatívnych alebo nákladovo účinných riešení. Slabá platobná schopnosť nemocníc odrádza hospodárske subjekty od účasti na tendroch⁽⁶⁶⁾. V rokoch 2012 až 2014 postupy s jedným uchádzačom predstavovali približne dve tretiny všetkých zdrojov v rámci obstarávania vo verejných i súkromných nemocniciach na Slovensku⁽⁶⁷⁾.

Priemerný počet uchádzačov v nemocničných tendroch bol v roku 2013 zároveň 1,9 v porovnaní s 5,7 vo verejnom sektore ako celku. Absencia tvrdých rozpočtových obmedzení a stimulov pre nákladovo účinné obstarávanie vedie k neefektívnemu pridelovaniu verejných zdrojov.

Verejné inštitúcie a hospodárske subjekty reagujú len pomaly na legislatívne zmeny vo verejnom obstarávaní zavedené v roku 2013.

Pretože dodávatelia i uchádzači sa snažili vyhovieť legislatívnym zmenám v rámci obstarávania, v roku 2014 boli postupy verejného obstarávania dlhšie ako rok predtým a priemerný počet uchádzačov na ponuku bol najnižší od roku 2010. Povinné predkladanie referencií dodávateľov neprineslo očakávané rozlišovanie z hľadiska kvality⁽⁶⁸⁾. Pozitívnu udalosťou bolo zníženie počtu tendrov s jediným konkurentom a zavedenie elektronického systému zadávania zákazky, ktorý sa stal povinným od roku 2015 pre všetkých verejných obstarávateľov, aj keď sa používa len pre verejné obstarávanie pod prahovými hodnotami EÚ pre štandardné dodávky (t. j.

⁽⁶²⁾ Furnas, A. (2013), *Transparency Case Study: Public Procurement in the Slovak Republic* („Prípadová štúdia o transparentnosti: Verejné obstarávanie v Slovenskej republike“) (<http://sunlightfoundation.com/blog/2013/08/12/case-study-public-procurement-in-the-slovak-republic>)

⁽⁶³⁾ V roku 2014 sa na 88 % všetkých oznámení o výsledku verejného obstarávania uvedených v TED (Tenders Electronic Daily) vzťahovalo kritérium najnižšej ceny v porovnaní s 56 % v prípade krajín Európskeho hospodárskeho priestoru umiestnených v strednej časti hodnotenia.

⁽⁶⁴⁾ Slovensko tieto údaje nezverejňuje, zatiaľ čo 40 % členských krajín OECD ich už zverejňuje na základe dobrovoľnosti. Pozri *OECD economic review 2014 – Slovak Republic*, s. 64.

⁽⁶⁵⁾ V roku 2014 sa na obstarávanie zdravotníckeho vybavenia, liečiv a výrobkov osobnej hygieny vynaložilo približne 250 miliónov EUR, čo je približne 2,5 % všetkých tovarov a služieb (zhruba 10 miliárd EUR) obstaraných na Slovensku. Pozri: http://tender.sme.sk/en/reports?cut=contract_date:2014.

⁽⁶⁶⁾ Zadlženosť verejných a súkromných nemocníc ku koncu roku 2013 dosiahla 319 miliónov EUR (z čoho sa 247 miliónov EUR – zhruba 0,35 % HDP – týka zariadení, ktoré spravuje ústredná štátna správa).

⁽⁶⁷⁾ Vzhľadom na oznámené zmeny v konečných cenách (v porovnaní s počiatočnými cenami) sa odhaduje, že keby namiesto ponúk s jedným uchádzačom boli ponuky s dvoma uchádzačmi, mohli by akumulované úspory dosiahnuť 19 miliónov EUR ročne, čo je signálom, že v tejto oblasti chýbajú vhodné opatrenia na podporu hospodárskej súťaže (Zdroj: DANCÍKOVÁ, Zuzana – ZACHAR, Dušan: *Meagre competition in large hospital tenders: Analysis of hospital public procurement in Slovakia in 2012-2014 (Vo veľkých nemocničných tendroch sa súťaží málo: Analýza verejného obstarávania slovenských nemocníc v rokoch 2012-2014)*, Transparency International Slovensko a INEKO, December 2014.

⁽⁶⁸⁾ Transparency International Slovensko (2015), *Trendy v oblasti verejného obstarávania v roku 2014* (k dispozícii len v slovenčine).

dodávky určené ani nevyrobené na zákazku, ale prevzaté z existujúcich zásob alebo dodávok). Paralelný elektronický systém verejného obstarávania (EVO) je dobrovoľná platforma elektronického verejného obstarávania pre všetky ostatné typy postupov, aj keď využitie tohto systému je obmedzené.

Správa fondov EÚ

Slovensko naďalej čelí opakujúcim sa problémom v oblasti finančného hospodárenia a kontroly, ktoré negatívne ovplyvňujú využívanie finančných zdrojov dostupných v rámci politiky súdržnosti EÚ. Medzi hlavné nedostatky patria postupy verejného obstarávania, overovanie vykonávané riadiacim orgánom a výber projektov. Nedostatky naďalej ovplyvňujú praktické vykonávanie finančného riadenia a auditorských postupov. Tieto nedostatky sa často premietajú do vysokých nákladov na projekty a vedú k významným finančným opravám. Korupcia pri pridelení fondov EÚ okrem toho ohrozuje ich efektívne a účinné využívanie. Koniec programového obdobia 2007 – 2013 a finalizovanie projektov, ktoré sa začali neskoro, najmä z dôvodu oneskorenia verejného obstarávania, vytvorila ďalšie tlaky. Aj keď sa miera uzatvárania zmlúv na poskytovanie európskych fondov na konci roka 2014 zvýšila (104,85 %) ⁽⁶⁹⁾, čerpanie zostáva pomalé (60,11 % oproti priemeru EÚ vo výške 76,74 %). Slovensko preto musí v roku 2015 vynaložiť približne 4 miliardy EUR (zhruba jednu tretinu celkových prostriedkov pridelených na politiku súdržnosti na obdobie 2007 – 2013), ak chce fondy plne využiť. Fondy EÚ predstavujú veľmi vysoký podiel celkových verejných investícií na Slovensku (približne 86 %) v porovnaní s partnermi v EÚ (pozri aj oddiel o investíciách v časti „Podnikateľské prostredie a infraštruktúra“).

Reforma súdnictva

Zdlhové postupy v súdnom konaní a chýbajúce alternatívne mechanizmy riešenia sporov ovplyvňujú súkromný sektor. Súdne konania na Slovensku trvajú dlho ⁽⁷⁰⁾ a počet nevyriešených

případov sa zvyšuje. Závažnosť a ľudské zdroje sú podľa všetkého nerovnomerne rozdelené medzi jednotlivé súdy. Vzhľadom na kvalitu existujúceho systému problémy týkajúce sa uverejnenia výročnej správy o činnosti súdov, využívania prieskumov, podporovania alternatívnych metód riešenia sporov a odbornej prípravy súdnych a iných zamestnancov. Skúmanie spôsobilosti sudcov na základe informácií poskytnutých orgánmi Slovenskej národnej bezpečnostnej agentúry vzbudzuje obavy o nezávislosť súdnictva ⁽⁷¹⁾, ktorá je vnímaná ako najnižšia v EÚ ⁽⁷²⁾. Naďalej pretrvávajú obmedzená kapacita presadzovania práv spotrebiteľa, čo sa odzrkadľuje v slabom hodnotení spotrebiteľov a maloobchodníkov a v jednej z najvyšších oznamovaných úrovní nekalých obchodných praktík a nekalých zmluvných podmienok v EÚ ⁽⁷³⁾. Rekodifikácia všetkých práv spotrebiteľa plánovaná na jar 2015 je pozitívnym prvkom a predzvesťou lepšieho objasnenia právomocí a posilnenia zdrojov Slovenskej obchodnej inšpekcie.

Reformné kroky sú čiastkové a roztrieštené.

Globálna stratégia pre oblasť súdnictva ohlásená na november 2014 ešte nebola prijatá. Bez ohľadu na prebiehajúcu reformu Občianskeho súdneho poriadku ⁽⁷⁴⁾ neboli prijaté žiadne opatrenia,

porovnávacím prehľadom EÚ v oblasti justície na rok 2015, ktorý bude zverejnený začiatkom marca).

⁽⁷¹⁾ Boli vyjadrené obavy jednak na vnútroštátnej úrovni (Najvyšší súd Slovenskej republiky, súdna rada a viac než 500 sudcov Krajského súdu Bratislava a Košice), ako aj na európskej úrovni. Pozri napríklad poznámku kancelárie poradnej rady európskych sudcov;

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2215565&Site=,uznesenie Európskeho združenia sudcov; http://www.iaj-uim.org/iuw/wp-content/uploads/2014/11/Slovakia-EAJ_Resolution_Foz_nov-2014.pdf](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2215565&Site=,uznesenie_Európskeho_zdruzenia_sudcov;http://www.iaj-uim.org/iuw/wp-content/uploads/2014/11/Slovakia-EAJ_Resolution_Foz_nov-2014.pdf).

⁽⁷²⁾ World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2013 – 14*, („Svetové hospodárske fórum, Správa o globálnej konkurencieschopnosti za roky 2013 – 2014“)

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

⁽⁷³⁾ Bleskový Eurobarometer 396, postoje maloobchodníkov k cezhraničnému obchodu a ochrane spotrebiteľa, 2014. Bleskový Eurobarometer 397, postoje spotrebiteľov k cezhraničnému obchodu a ochrane spotrebiteľa, 2014.

⁽⁷⁴⁾ Táto reforma sa prerokúva v parlamente (prvé čítanie v januári 2015) a jej vykonávanie sa plánuje v lete 2016. Cieľom reformy je zaviesť určité mechanizmy (predsúdne konanie, procedurálne sankcie za nečinnosť strán, kontradiktórne konania, modernizáciu doručovania dokumentov), ktoré by mohli urýchliť konanie.

⁽⁶⁹⁾ Fondy pridelené pre projekty k 31. 12. 2014, finančná tabuľka slovenského systému ITMS.

⁽⁷⁰⁾ Najmä pri občianskych a obchodných sporoch, ako aj pri administratívnych konaniach. (Ďalšie informácie pozri v

pokiaľ ide o zlepšenie pridelovania zdrojov (personálu a materiálnych prostriedkov) na sudy na základe objektívnejších kritérií alebo o identifikáciu a odbremenenie preťažovaných súdov⁽⁷⁵⁾. V dôsledku konania vo veci porušenia povinnosti, pokiaľ ide o postupy presadzujúce rozhodcovské rozsudky porušujúce práva spotrebiteľa, nový zákon o rozhodcovskom konaní vo veciach spotrebiteľov bol prijatý a jeho vplyv by sa mal prejavovať v budúcnosti. V júni 2014 bola zmenená ústava Slovenskej republiky s cieľom reformovať určité aspekty systému súdnictva⁽⁷⁶⁾. Zmeny boli zamerané najmä na zlepšenie fungovania súdnej rady⁽⁷⁷⁾. Reforma však zahŕňala aj sporné aspekty, najmä novú požiadavku spôsobilosti uplatniteľnú na všetkých sudcov, ktorá vyvoláva obavy týkajúce sa záruk funkčného obdobia a neodvolateľnosti, ktoré sú kľúčovými prvkami nezávislosti súdnictva. V septembri ústavný súd rozhodol o pozastavení uplatňovania príslušných ustanovení.

⁽⁷⁵⁾ Pozri osobitnú správu verejnej ochrankyne práv o zbytočných prietahoch v súdnom konaní v roku 2012 (http://www.vop.gov.sk/files/Sprava_VOP.pdf).

⁽⁷⁶⁾ Zmeny ústavy najviac ovplyvnili hlavu VII venovanú súdnej právomoci. Vykonávacie právne predpisy nadobudli účinnosť v septembri 2014.

⁽⁷⁷⁾ Najmä skutočnosť, že deväti členovia súdnej rady sú teraz volení svojimi kolegami v súlade s odporúčaním výboru ministrov č. 12 (2010) týkajúcim sa nariadením Rady Európy, § 27.

PRÍLOHA A

Tabuľka s prehľadom

Závazky	Zhrnutie posúdenia
Odporúčania pre jednotlivé krajiny (CSR) na rok 2014 ⁽⁷⁸⁾	
<p>CSR 1: Po náprave nadmerného deficitu posilniť rozpočtové opatrenia na rok 2014 vzhľadom na vznikajúci rozdiel 0,3 % HDP v porovnaní s požiadavkami preventívnej časti požiadaviek Paktu stability a rastu na základe prognózy útvarov Komisie z jari 2014. V roku 2015 zabezpečiť požadovanú úpravu 0,1 % HDP smerom k strednodobému cieľu a pritom zohľadniť očakávané nepriaznivé hospodárske podmienky. Následne až do dosiahnutia strednodobého cieľa pokračovať v ročnej štrukturálnej úprave na úrovni referenčnej hodnoty 0,5 % HDP. Ďalej posilňovať fiškálny rámec, a to aj zabezpečením záväzných a vynútiteľných výdavkových stropov. Zlepšiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií zvýšením nákladovej účinnosti sektora zdravotnej starostlivosti, najmä racionalizáciou nemocničnej starostlivosti a riadenia, ako aj posilnením primárnej starostlivosti.</p>	<p>Slovensko dosiahlo obmedzený pokrok pri riešení odporúčania pre jednotlivé krajiny č. 1 obsiahnutého v odporúčaní Rady (toto celkové posúdenie CSR 1 vylučuje posúdenie súladu s Paktom stability a rastu):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žiadny pokrok v súvislosti s ďalším posilnením fiškálneho rámca. V návrhu rozpočtového plánu sa neuvádzajú žiadne opatrenia zamerané na posilnenie fiškálneho rámca prostredníctvom navrhovania záväzných a vymáhateľných výdavkových stropov. • Obmedzený pokrok v súvislosti so zvýšením nákladovej účinnosti sektora zdravotnej starostlivosti. Väčšina opatrení strategického rámca je stále iba v prípravnej fáze.
<p>CSR 2: Zlepšiť efektívnosť daňovej správy posilnením kapacít jej auditu, posudzovania rizík a výberu daní. Prepojiť základ zdaňovania nehnuteľností s trhovou hodnotou nehnuteľností.</p>	<p>Slovensko dosiahlo obmedzený pokrok pri riešení odporúčania pre jednotlivé krajiny č. 2 obsiahnutého v odporúčaní Rady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dosiahol sa obmedzený pokrok pri zlepšovaní efektívnosti daňovej správy z dôvodu absencie stratégie, ktorá by podporila ďalšie zlepšenia kapacít posudzovania rizík a auditu. • Nedosiahol sa žiadny pokrok v reforme zdaňovania nehnuteľností, pretože neboli prijaté žiadne právne predpisy.
<p>CSR 3: Účinnejšie riešiť dlhodobú nezamestnanosť prostredníctvom aktivačných opatrení, druhej šance na vzdelávanie a individuálne prispôsobenej kvalitnej</p>	<p>Slovensko dosiahlo určitý pokrok pri riešení odporúčania pre jednotlivé krajiny č. 3</p>

⁽⁷⁸⁾ Na posúdenie pokroku pri vykonávaní odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2014 obsiahnutého v odporúčaní Rady sa využívajú tieto kategórie: **Žiadny pokrok**: Členský štát neoznámil ani neprijal žiadne opatrenia na riešenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Táto kategória sa vzťahuje aj na prípad, ak členský štát poveril študijnú skupinu hodnotením možných opatrení. **Obmedzený pokrok**: Členský štát oznámil určité opatrenia na riešenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny, tieto opatrenia sa však javia ako nedostatočné a/alebo je ich prijatie/vykonávanie ohrozené. **Určitý pokrok**: Členský štát oznámil alebo prijal opatrenia na plnenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Tieto opatrenia sú sľubné, ale nie všetky sa už vykonali a vykonávanie nie je isté vo všetkých prípadoch. **Významný pokrok**: Členský štát prijal opatrenia, z ktorých väčšina bola vykonaná. Tieto opatrenia prispeli k riešeniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny. **Vyriešené v plnej miere**: Členský štát prijal a vhodne vykonával opatrenia na riešenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

<p>odbornej prípravy. Zvýšiť kapacitu verejných služieb zamestnanosti pre správu prípadov, personalizované poradenstvo a aktiváciu uchádzačov o zamestnanie a posilniť väzbu medzi aktiváciou a sociálnou pomocou. V súlade s cieľmi záruky pre mladých ľudí účinne riešiť nezamestnanosť mladých ľudí zlepšením včasnej intervencie. Zlepšiť stimuly v oblasti zamestnanosti žien zlepšením poskytovania zariadení starostlivosti o deti, najmä pre deti do troch rokov.</p>	<p>obsiahnutého v odporúčaní Rady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Určitý pokrok sa dosiahol pri odstraňovaní prekážok v systéme sociálnych dávok (napríklad zavedenie zamestnaneckých výhod alebo dočasné zníženie daňovo-odvodového zaťaženia dlhodobo nezamestnaných osôb vstupujúcich na trh práce). • Len obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti zvyšovania prístupu k druhej šanci na vzdelanie a individuálne prispôbenej kvalitnej odbornej príprave. • Obmedzený pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní kapacity verejných služieb zamestnanosti, keďže reforma stále prebieha (jej ukončenie je naplánované až na rok 2020). • Určitý pokrok sa dosiahol pri riešení nezamestnanosti mladých ľudí, a to vďaka zintenzívnenému úsiliu orgánov a všeobecnému zlepšeniu podmienok na trhu práce. • Obmedzený pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní prístupu k službám starostlivosti o deti, najmä pre deti do 3 rokov. Vláda si stanovila za cieľ rozšírenie kapacity v predškolských zariadeniach.
<p>CSR 4: Prijat' opatrenia na zvýšenie kvality vyučovania s cieľom zlepšiť výsledky vzdelávania. Posilniť poskytovanie vzdelávania na pracovisku v rámci odborného vzdelávania a prípravy. Prispôbiť akreditačné, finančné a riadiace opatrenia na podporu vytvárania bakalárskych programov orientovaných na výkon povolania. Zlepšiť kvalitu a relevantnosť vedeckej základne a realizovať plány na posilnenie účinného odovzdávania poznatkov a spolupráce medzi akademickou obcou, výskumom a podnikateľskou sférou. Prijat' systémové opatrenia na zlepšenie prístupu k vysoko kvalitnému a inkluzívnemu predškolskému a školskému vzdelávaniu pre marginalizované komunity vrátane Rómov a prijat' opatrenia na rozšírenie ich účasti na</p>	<p>Slovensko dosiahlo obmedzený pokrok pri riešení odporúčania pre jednotlivé krajiny č. 4 obsiahnutého v odporúčaní Rady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obmedzený pokrok sa dosiahol s cieľom zvýšiť kvalitu výučby a výsledkov vzdelávania. • Určitý pokrok sa dosiahol v prípade CSR v oblasti vzdelávania na pracovisku. Návrh nového zákona schválila vláda v januári 2015 a účinnosť má nadobudnúť v septembri 2015. • Dosiahol sa obmedzený pokrok pri

<p>odbornej príprave a vyššom vzdelávaní.</p>	<p>vytváraní bakalárskych programov orientovaných na povolanie. Prijatie nového zákona o vyššom vzdelávaní sa oneskorilo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obmedzený pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní spolupráce medzi akademickou obcou, výskumom a podnikateľskou sférou. V stredisku vedecko-technických informácií začal pôsobiť systém podpory pre transfer poznatkov a technológií. • Obmedzený pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní prístupu k vysoko kvalitnému a inkluzívnemu predškolskému a školskému vzdelávaniu. Počet asistentov učiteľov pre deti s osobitnými potrebami vrátane detí zo sociálne znevýhodneného prostredia sa výrazne zvýšil. • Nedosiahol sa žiadny pokrok pri zabezpečovaní širšej účasti Rómov na odbornej príprave a vyššom vzdelávaní.
<p>CSR 5: Zintenzívniť úsilie o lepšie fungovanie trhu s energiou, najmä zvýšením verejnej transparentnosti regulačného rámca a preskúmaním determinantov spôsobujúcich vysoké sieťové poplatky za elektrinu, najmä pre priemyselných spotrebiteľov. Na základe doposiaľ dosiahnutého pokroku ďalej rozvíjať prepojenia so susednými krajinami vrátane Ukrajiny v súlade s memorandom o porozumení podpísaným v apríli.</p>	<p>Slovensko dosiahlo obmedzený pokrok pri riešení odporúčania pre jednotlivé krajiny č. 5 obsiahnutého v odporúčaní Rady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žiadny pokrok sa nedosiahol, pokiaľ ide o verejnú transparentnosť regulačného rámca a analýzu determinantov vysokých sieťových poplatkov za elektrinu. • Značný pokrok sa dosiahol, pokiaľ ide o ďalší rozvoj prepojení so susednými krajinami. Predovšetkým reverzný tok plynu na Ukrajinu je v prevádzke od septembra 2014.
<p>CSR 6: Prijat' opatrenia na zvýšenie nezávislosti verejnej služby, a to aj zmenou zákona o štátnej službe. Prijat' stratégiu na zlepšenie riadenia ľudských zdrojov vo verejnej správe. Zintenzívniť úsilie o posilnenie analytickej kapacity na kľúčových ministerstvách s cieľom prijať politiky založené na dôkazoch a skvalitniť posudzovanie vplyvu politik. Prijat' opatrenia na boj proti korupcii a zrýchliť úsilie</p>	<p>Slovensko dosiahlo obmedzený pokrok pri riešení odporúčania pre jednotlivé krajiny č. 6 obsiahnutého v odporúčaní Rady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obmedzený pokrok sa dosiahol pri zvyšovaní nezávislosti verejnej služby. Prijatie zmeny zákona o verejnej službe sa očakáva do

<p>o zlepšenie efektívnosti a kvality systému súdnictva. Zaviesť opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia, a to aj pre malé a stredné podniky. Zintenzívniť úsilie o zlepšenie efektívnosti verejného obstarávania.</p>	<p>polovice roku 2015 a účinnosť má nadobudnúť v roku 2016.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obmedzený pokrok sa dosiahol pri prijímaní stratégie na zlepšenie riadenia ľudských zdrojov. Stratégia sa vypracúva súčasne so zákonom o verejnej službe. • Obmedzený pokrok sa zaznamenal, pokiaľ ide o posilnenie analytických kapacít kľúčových ministerstiev. Ministerstvo financií bolo poverené vypracovaním stratégie zameranej na zlepšenie analytických kapacít. • Určitý pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní kvality posudzovania vplyvu politík. Vláda zmenila metodiku posudzovania vplyvu regulácie a bude vytvorené Centrum pre lepšiu reguláciu. • Obmedzený pokrok sa dosiahol v boji proti korupcii. Nové právne predpisy o oznamovaní nekalých praktík boli prijaté v roku 2014 a akčný plán boja proti korupcii bol aktualizovaný v decembri 2014. • Z posúdenia vyplýva, že v systéme súdnictva sa dosiahol obmedzený pokrok. Nový zákon o rozhodcovskom konaní nadobudol účinnosť. Ústavná reforma sa zamerala na zlepšenie fungovania súdnej rady, zahŕňala však aj spornú požiadavku spôsobilosti sudcov. Prebieha reforma civilného konania a projektov IT. • Obmedzený pokrok sa dosiahol aj z hľadiska zlepšovania podnikateľského prostredia. Jednotné kontaktné miesto na založenie podniku by malo byť plne funkčné do konca roku 2015. Národné podnikateľské centrum sa má podľa plánu sprevádzkovať v roku 2016. • Obmedzený pokrok sa zaznamenal, pokiaľ ide o zvyšovanie efektívnosti
--	---

	verejného obstarávania. Elektronický systém zadávania zákaziek bol zavedený v roku 2014, uplatňuje sa však len na verejné zákazky pod prahovými hodnotami EÚ pre štandardné dodávky.
Stratégia Európa 2020 (národné ciele a pokrok)	
Cieľ týkajúci sa miery zamestnanosti uvedený v národnom programe reforiem na rok 2014: 72 %	Miera zamestnanosti dosiahla 65,1 % v roku 2012 a 65 % v roku 2013. Rozdiel v dosahovaní národného cieľa do roku 2020 zostáva vysoký. Obzvlášť nízku mieru zamestnanosti majú nízko kvalifikovaní pracovníci a ženy.
Cieľ týkajúci sa výskumu a vývoja uvedený v národnom programe reforiem na rok 2014: 1,2 % HDP (v prípade, ak by podnikateľský sektor mal zabezpečiť 2/3 celkových výdavkov).	Počas obdobia rokov 2007 – 2013 sa intenzita výskumu a vývoja zvýšila z 0,46 % na 0,83 % HDP, ale zostáva jednou z najnižších v EÚ, najmä z dôvodu extrémne nízkej úrovne výdavkov podnikov na výskum a vývoj (0,38 % v roku 2013). Slovensko doteraz nedokázalo využiť štruktúru svojho odvetvia výrazne zameranú na špičkové technológie a stredne až vysoko technologicky vyspelé odvetvia na prilákanie veľkého objemu činností výskumu a vývoja.
Emisie skleníkových plynov, východiskový rok 2005: maximálne zvýšenie o 13 % v roku 2020 v porovnaní s rokom 2005 [v odvetviach iných než systém obchodovania s emisiami (ETS)].	Slovensko môže zvýšiť svoje emisie skleníkových plynov do roku 2020 najviac o 13 % v porovnaní s rokom 2005 v tých odvetviach, ktoré nie sú zahrnuté do systému obchodovania s emisiami. Podľa najnovších vnútroštátnych prognóz a pri zohľadnení existujúcich opatrení sa očakáva, že emisie, na ktoré sa nevzťahuje systém obchodovania s emisiami, sa znížia o 24,2 % v roku 2020 v porovnaní s rokom 2005, čo poukazuje na značné presiahnutie hodnoty cieľa. Navyše zatiaľ čo cieľom na rok 2013 bolo zvýšenie najviac o 2,3 % v porovnaní s rokom 2005, skutočné emisie klesli o 8 %.
Cieľ týkajúci sa energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020: 14 % Podiel energie z obnoviteľných zdrojov vo všetkých druhoch dopravy: 10 %	S podielom obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie na úrovni 10,4 % v roku 2012 je Slovensko v súčasnosti na dobrej ceste k dosiahnutiu svojho národného cieľa v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na úrovni 14 %. Keďže cesta k dosiahnutiu priebežných cieľov do roku 2020 nie je priamočiara, existujú riziká, že bez dodatočného úsilia v budúcnosti sa právne

	záväzný cieľ 14 %, vrátane cieľa podielu energie z obnoviteľných zdrojov v odvetví dopravy na úrovni 10 %, možno nepodariť splniť.
Energetická účinnosť: Cieľ energetickej účinnosti Slovenska do roku 2020 je 16,2 Mtoe, vyjadrený v primárnej spotrebe energie (10,0 Mtoe vyjadrený v konečnej spotrebe energie).	Slovensko je na dobrej ceste splniť svoj národný cieľ v oblasti energetickej účinnosti pre primárnu a konečnú spotrebu energie, ale je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa spotreba primárnej energie udržala na tejto úrovni alebo aby sa minimalizovalo jej zvýšenie, ak dôjde k nárastu HDP. Komisia pozorne sleduje transpozíciu a vykonávanie smernice o energetickej účinnosti.
Cieľ týkajúci sa predčasného ukončenia školskej dochádzky: 6 %	Percentuálny podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa zvýšil z 5,3 % v roku 2012 na 6,4 % v roku 2013 a je vysoký najmä v prípade Rómov, čo si vyžaduje ciele opatrenia. Tento podiel prekročil v roku 2013 vnútroštátny cieľ, ktorý je na úrovni 6 %.
Cieľ terciárneho vzdelávania: 40 %	Podiel osôb s ukončeným terciárnym vzdelaním sa zvýšil z 23,7 % v roku 2012 na 26,9 % v roku 2013, čo si vyžaduje úsilie na zabezpečenie kvality a významu pre trh práce. Vnútroštátny cieľ na úrovni 40 % je ohrozený.
Cieľ týkajúci sa zníženia počtu obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v počte osôb: Východisková situácia: – 170 000 osôb	V roku 2013 došlo k zníženiu o 39 000 osôb a o 41 000 osôb vo vzťahu k východiskovej situácii. Ak chce Slovensko splniť svoj národný cieľ zameraný na zníženie chudoby do roku 2020, bude potrebovať trvalé úsilie.

PRÍLOHA B

Štandardné tabuľky

Tabuľka AB.1: Makroekonomické ukazovatele

	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hlavné ukazovatele									
Miera rastu HDP	3,6	5,0	4,8	2,7	1,6	1,4	2,4	2,5	3,2
Produkčná medzera ¹	n.a.	-1,4	3,2	-1,2	-2,1	-2,8	-2,6	-2,5	-1,9
HICP (ročná % zmena)	8,2	5,9	2,3	4,1	3,7	1,5	-0,1	0,4	1,3
Domáci dopyt (ročná % zmena)	4,6	5,3	3,2	1,0	-4,1	0,0	2,7	2,5	3,0
Miera nezamestnanosti (% pracovných síl) ³	14,4	18,2	12,2	13,7	14,0	14,2	13,4	12,8	12,1
Tvorba hrubého fixného kapitálu (% HDP)	32,8	27,4	24,8	24,2	21,3	20,4	20,7	21,1	21,4
Hrubé národné úspory (% HDP)	25,9	21,8	20,7	21,3	21,3	21,5	21,9	21,9	22,2
Verejná správa (% HDP)									
Čisté prijaté (+) poskytnuté pôžičky (-)	-8,1	-4,5	-4,7	-4,1	-4,2	-2,6	-3,0	-2,8	-2,6
Hrubý dlh	38,8	41,4	33,2	43,5	52,1	54,6	53,6	54,9	55,2
Čisté finančné aktíva	3,8	-4,4	-12,3	-26,0	-25,1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Celkové príjmy	41,1	36,6	34,7	36,4	36,0	38,4	37,8	37,8	36,9
Celkové výdavky	49,3	41,1	39,3	40,6	40,2	41,0	40,8	40,7	39,5
<i>z čoho: Úroky</i>	2,9	2,7	1,4	1,5	1,8	1,9	1,8	1,7	1,6
Korporácie (% HDP)									
Čisté prijaté (+) poskytnuté pôžičky (-)	-3,0	-2,1	0,4	1,8	5,9	4,1	5,1	4,2	3,7
Čisté finančné aktíva; nefinančné korporácie	-72,6	-61,6	-68,4	-67,7	-71,0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Čisté finančné aktíva; finančné korporácie	-14,0	-4,4	-2,7	0,8	3,1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Tvorba hrubého kapitálu	22,8	19,5	17,5	16,7	13,7	13,2	12,8	13,6	14,0
Hrubý prevádzkový prebytok	25,5	25,6	27,0	26,0	26,6	26,2	26,7	26,9	27,2
Domácnosti a NZISD (% HDP)									
Čisté prijaté (+) poskytnuté pôžičky (-)	4,1	-1,0	-0,6	0,6	0,2	0,8	-0,3	-0,1	0,0
Čisté finančné aktíva	53,4	36,2	33,0	37,3	37,1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Hrubé mzdy a platy	32,3	30,7	30,4	30,4	30,5	30,4	31,0	31,0	30,8
Čisté príjmy z majetku	5,2	2,6	1,4	1,9	1,1	2,0	2,3	2,1	2,2
Bežné transfery prijaté	16,6	16,8	17,1	18,3	18,4	18,4	17,6	17,5	17,2
Hrubé úspory	7,7	4,6	4,5	5,4	4,5	5,3	4,2	4,3	4,4
Zvyšok sveta (% HDP)									
Čisté prijaté (+) poskytnuté pôžičky (-)	-7,1	-7,6	-4,8	-2,2	1,8	2,3	1,8	1,2	1,1
Čisté finančné aktíva	29,5	34,3	50,4	55,6	55,9	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Čistý vývoz tovarov a služieb	-7,5	-4,9	-2,2	-0,9	3,7	4,5	4,3	4,6	4,7
Čistý primárny príjem od zvyšku sveta	0,0	-2,3	-2,1	-1,9	-2,0	-2,0	-1,9	-2,0	-1,9
Čisté kapitálové transakcie	-0,2	-0,5	0,8	1,6	1,5	1,5	0,7	0,4	0,4
Obchodovateľný sektor	54,0	53,3	52,2	51,0	51,3	50,5	n.a.	n.a.	n.a.
Neobchodovateľný sektor	35,9	36,6	38,5	39,6	40,2	40,7	n.a.	n.a.	n.a.
<i>z čoho: sektor stavebníctva</i>	6,4	6,0	8,1	8,0	8,2	7,8	n.a.	n.a.	n.a.

1) Produkčná medzera predstavuje rozdiel medzi skutočným a potenciálnym hrubým domácim produktom pri trhových cenách z roku 2005.

2) Ukazovateľ domáceho dopytu zahŕňa zásoby.

3) Medzi nezamestnané osoby patria všetci, ktorí neboli zamestnaní, ktorí si aktívne hľadali prácu a boli pripravení začať pracovať okamžite alebo do dvoch týždňov. Pracovná sila predstavuje celkový počet zamestnaných i nezamestnaných osôb. Miera nezamestnanosti zahŕňa vekovú skupinu od 15 do 74 rokov.

Zdroj: Prognóza Európskej komisie zo zimy 2015; výpočty Komisie

Tabuľka AB.2: Ukazovatele finančného trhu

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkové aktíva bankového sektora (% HDP) ¹⁾	89,6	88,2	84,1	84,0	84,6	86,5
Podiel aktív piatich najväčších bánk (% celkových aktív)	72,1	72,0	72,2	70,7	70,3	n.a.
Zahraničné vlastníctvo bankového systému (% celkových aktív)	93,1	92,9	94,9	95,8	96,0	n.a.
Ukazovatele finančného zdravia:						
- nespĺcané úvery (% celkových aktív) ²⁾	5,3	5,8	5,6	5,2	5,1	5,4
- pomer kapitálovej primeranosti (%) ²⁾	12,6	12,7	13,4	15,7	16,5	17,0
- návratnosť vlastného kapitálu (%) ²⁾³⁾	6,7	12,6	6,9	9,1	10,7	11,0
Bankové úvery pre súkromný sektor (medziročná % zmena) ¹⁾	1,1	5,3	9,3	3,8	6,4	9,3
Požičiavanie na kúpu domu (medziročná % zmena) ¹⁾	10,9	14,8	13,7	11,1	11,9	13,2
Pomer úverov ku vkladom ¹⁾	87,2	86,9	90,3	87,2	87,9	94,1
Likvidita centrálnej banky ako % záväzkov ⁴⁾	4,6	2,2	3,1	4,0	0,7	1,7
Súkromný dlh (% of GDP)	70,2	68,7	71,2	71,2	74,8	n.a.
Hrubý vonkajší dlh (% HDP) ⁵⁾						
- verejný	12,4	15,0	17,0	24,8	33,8	36,3
- súkromný	27,3	27,7	28,0	28,8	33,0	32,0
Dlhodobý úrokový spread versus Bund (bázické body)*	148,3	112,8	183,9	305,8	161,8	90,8
rozpätie pre swap na kreditné zlyhanie štátnych dlhopisov (5-ročné)*	105,9	77,7	135,2	191,5	83,7	53,3

1) Najnovšie údaje z novembra 2014.

2) Najnovšie údaje z 3. štvrťroku 2014.

3) Nezahŕňa zahraničné pobočky.

4) Najnovšie údaje zo septembra 2014.

5) Najnovšie údaje z 1. štvrťroku 2014. Nie sú zahrnuté menové orgány ani menové a finančné inštitúcie.

* Merané v bázických bodoch.

Zdroj: MMF (ukazovatele finančného zdravia); Európska komisia (dlhodobé úrokové sadzby); Svetová banka (hrubý vonkajší dlh); ECB (všetky ostatné ukazovatele).

Tabuľka AB.3: Ukazovatele zdanenia

	2002	2006	2008	2010	2011	2012
Celkové daňové príjmy (vrátane skutočných povinných sociálnych príspevkov, % HDP)	33,0	29,3	29,1	28,1	28,6	28,3
Rozpis podľa ekonomických funkcií (% HDP) ¹						
Spotreba	10,8	11,0	10,3	9,9	10,4	9,5
z čoho:						
- DPH	7,0	7,5	6,9	6,3	6,8	6,1
- spotrebné dane z tabaku a alkoholu	1,1	0,9	0,9	1,3	1,3	1,3
- energia	1,9	2,0	1,8	1,6	1,6	1,5
- iné (zvyškové)	0,8	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6
Zamestnané pracovné sily	14,6	11,2	11,9	12,2	11,9	12,2
Nezamestnané pracovné sily	0,6	0,8	0,7	0,5	0,7	0,6
Kapitál a príjmy podnikov	6,1	5,5	5,5	4,6	4,8	4,9
Dostupný kapitál/bohatstvo	1,0	0,8	0,8	0,8	0,8	1,1
<i>p.m.</i> Environmentálne dane ²	2,2	2,3	2,0	1,9	1,9	1,8
Účinnosť DPH ³						
Skutočné príjmy z DPH ako % teoretických príjmov pri štandardnej sadzbe	42,8	57,3	53,7	46,8	49,6	44,0

1) Daňové príjmy sú rozdelené podľa hospodárskej funkcie, t. j. podľa toho, či sa dane vyberajú zo spotreby, práce alebo kapitálu. Podrobnejšie vysvetlenie pozri v: Európska komisia (2014), Trendy zdanenia v Európskej únii.

2) Táto kategória zahŕňa dane z energie, dopravy a znečistenia, ako aj zdroje zahrnuté do daní zo spotreby a kapitálu.

3) Účinnosť DPH sa meria prostredníctvom pomeru príjmov DPH. Definuje sa ako pomer medzi skutočne vybranými príjmami DPH a príjmami, ktoré by sa vybrali, keby sa štandardná sadzba DPH uplatňovala na všetky finálne (domáce) výdavky na spotrebu, čo predstavuje nedokonalú mieru teoretického čistého základu DPH. Nízky pomer môže naznačovať zníženie daňového základu z dôvodu rozsiahlych výnimiek alebo uplatňovanie znížených sadzieb na širokú škálu tovarov a služieb („medzera v politike“) alebo nemožnosť vybrať všetky dane napríklad v dôsledku podvodu („výpadky vo výbere“). Treba poznamenať, že pomerný rozsah cezhraničných nákupov (vrátane obchodu s finančnými službami) v porovnaní s domácou spotrebou takisto ovplyvňuje výšku pomeru, najmä v prípade menších ekonomík. Podrobnejšiu diskusiu pozri v: Európska komisia (2012), Tax Reforms in EU Member States (Daňové reformy v členských štátoch EÚ) a OECD (2014), Consumption tax trends (Trendy v oblasti spotrebných daní).

Zdroj: Európska komisia

Tabuľka AB.4: Ukazovatele trhu práce a sociálne ukazovatele

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miera zamestnanosti (% populácie vo veku 20 - 64 rokov)	68,8	66,4	64,6	65,0	65,1	65,0	65,7
Rast zamestnanosti (% zmena oproti predchádzajúcemu roku)	3,2	-2,0	-1,5	1,8	0,1	-0,8	1,1
Miera zamestnanosti žien (% ženskej populácie vo veku 20 - 64 rokov)	60,3	58,2	57,4	57,4	57,3	57,8	58,5
Miera zamestnanosti mužov (% mužskej populácie vo veku 20 - 64 rokov)	77,4	74,6	71,9	72,5	72,8	72,2	72,9
Miera zamestnanosti starších pracovníkov (% populácie vo veku 55 - 64 rokov)	39,2	39,5	40,5	41,3	43,1	44,0	44,4
Práca na čiastočný úväzok (% celkovej zamestnanosti vo veku 15 rokov a viac)	2,7	3,6	3,9	4,2	4,1	4,8	5,2
Práca žien na čiastočný úväzok (% celkovej zamestnanosti žien vo veku 15 rokov a viac)	4,2	4,7	5,4	5,9	5,7	6,4	6,8
Práca mužov na čiastočný úväzok (% celkovej zamestnanosti mužov vo veku 15 rokov a viac)	1,4	2,7	2,8	2,8	2,9	3,4	3,8
Práca na dobu určitú (% zamestnancov s pracovnou zmluvou na dobu určitú vo veku 15 rokov a viac)	4,7	4,4	5,8	6,7	6,8	7,0	8,5
Prechod z krátkodobého do trvalého zamestnania	57,5	44,5	39,9	40,7	42,0	n.a.	n.a.
Miera nezamestnanosti ¹ (% pracovných síl vo veku 15 - 74 rokov)	9,6	12,1	14,5	13,7	14,0	14,2	13,2
Dlhodobá miera nezamestnanosti ² (% pracovných síl)	6,7	6,5	9,3	9,3	9,4	10,0	9,5
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (% mladých pracovných síl vo veku 15 - 24 rokov)	19,3	27,6	33,9	33,7	34,0	33,7	30,4
Pomer mladých ľudí NEET (% populácie vo veku 15 - 24 rokov)	11,1	12,5	14,1	13,8	13,8	13,7	n.a.
Osoby s predčasne ukončenou školskou dochádzkou a odbornou prípravou (% pop. vo veku 18 - 24 rokov najviac so sekundárnym vzdelaním, ktoré sa nezúčastňujú na ďalšom vzdelávaní ani odbornej príprave)	6,0	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	n.a.
Dosiahnutie terciárneho vzdelania (% populácie vo veku 30 - 34 rokov, ktoré úspešne ukončili terciárne vzdelávanie)	15,8	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	n.a.
Formálna starostlivosť o deti (od 1 do 29 hodín; % v prípade populácie vo veku menej než 3 roky)	:	1,0	0,0	1,0	1,0	n.a.	n.a.
Formálna starostlivosť o deti (30 hodín a viac; % v prípade populácie vo veku menej než 3 roky)	2,0	2,0	3,0	3,0	4,0	n.a.	n.a.
Produktivita práce na zamestnanú osobu (ročná % zmena)	2,2	-3,4	6,4	0,9	1,6	2,2	1,5
Hodiny odpracované na zamestnanú osobu (ročná % zmena)	0,1	-0,7	1,4	-0,7	-0,2	-1,0	-0,1
Produktivita práce na odpracovanú hodinu (ročná % zmena; konštantné ceny)	2,0	-2,7	5,0	1,6	1,8	3,2	1,6
Kompenzácia na zamestnanca (ročná % zmena; konštantné ceny)	3,6	3,8	4,9	0,4	1,3	2,0	3,3
Rast nominálnych jednotkových nákladov práce (ročná % zmena)	4,4	5,7	-0,9	0,8	1,0	-0,9	n.a.
Rast reálnych jednotkových nákladov práce (ročná % zmena)	1,5	7,0	-1,4	-0,8	-0,2	-1,4	n.a.

1) Medzi nezamestnané osoby patria všetci, ktorí neboli zamestnaní, ale ktorí si aktívne hľadali prácu a boli pripravení začať pracovať okamžite alebo do dvoch týždňov. Pracovná sila predstavuje celkový počet zamestnaných i nezamestnaných osôb. Údaje o miere nezamestnanosti v roku 2014 zahŕňajú najnovšie informácie od Eurostatu zo začiatku februára 2015.

2) Dlhodobo nezamestnaní predstavujú osoby, ktoré boli nezamestnané aspoň 12 mesiacov.

Zdroj: Európska komisia [EU Labour Force Survey and European National Accounts (Prieskum pracovných síl EÚ a európske národné účty)]

Tabuľka AB.5: Výdavky na dávky sociálneho zabezpečenia (% HDP)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pri chorobe/zdravotnej starostlivosti	4,7	5,1	5,8	5,5	5,4	5,5
Invalidné	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6
Starobné a pozostalostné	6,8	6,6	7,8	7,8	7,7	7,9
Rodinné/detské	1,5	1,5	1,7	1,8	1,8	1,8
V nezamestnanosti	0,6	0,6	1,0	1,0	0,8	0,7
Na bývanie a pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením i. n.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Celkom	15,5	15,6	18,3	18,1	17,7	17,9
z čoho: príspevky pri zohľadnení príjmov	1,0	0,8	0,9	1,0	0,9	1,0
Ukazovatele sociálneho vylúčenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Osoby ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením ¹ (% celkovej populácie)	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8
Deti ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (% osôb vo veku 0 - 17)	24,3	23,7	25,3	26,0	26,6	25,5
Staršie osoby ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (% osôb vo veku 65+)	21,9	19,7	16,7	14,5	16,3	13,6
Pomer ohrozených chudobou ² (% celkovej populácie)	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8
Pomer závažnej materiálnej deprivácie ³ (% celkovej populácie)	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2
Podiel osôb žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce ⁴ (% osôb vo veku 0 - 59)	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6
Pomer zamestnaných osôb ohrozených chudobou (% zamestnaných osôb)	5,8	5,2	5,7	6,3	6,2	5,7
Vplyv sociálnych transférov (bez dôchodkov) na znižovanie chudoby	40,8	35,7	39,4	33,3	34,0	36,3
Prahy chudoby vyjadrené v národnej mene pri konštantných cenách ⁵	2821,7	3213,4	3433,9	3515,9	3710,1	3478,2
Hrubý disponibilný príjem (domácnosti)	39755,0	40283,0	41954,0	42966,0	43702,0	n.a.
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (60 % mediánu ekvivalizovaného príjmu, vek : celkom)	18,1	23,2	25,7	22,8	20,5	24,1
Nerovnomernosť rozdelenia príjmov (S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu)	3,4	3,6	3,8	3,8	3,7	3,6

-
- 1) Osoby ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE): osoby, ktoré sú ohrozené chudobou (AROP) a/alebo trpia závažnou materiálnou depriváciou (SMD) a/alebo žijú v domácnostiach s nulovou alebo veľmi nízkou pracovnou intenzitou (LWI).
 - 2) miera rizika chudoby (AROP): podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu.
 - 3) Podiel osôb, ktorých sa týkajú aspoň štyri z týchto foriem núdze: nemôžu si dovoliť i) zaplatiť nájomné alebo účty za služby spojené s bývaním, ii) mať v dome primerane teplo, iii) zvládať nečakané výdavky, iv) jesť každý druhý deň mäso, rybu alebo rovnocennú proteínovú stravu, v) mať raz do roka týždeň dovolenky mimo domova, vi) auto, vii) práčku, viii) farebný televízor alebo ix) telefón.
 - 4) Osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce: podiel osôb vo veku 0 až 59 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých dospelí (s výnimkou závislých detí) v predchádzajúcich 12 mesiacoch pracovali menej než 20 % svojho celkového pracovného potenciálu.
 - 5) V prípade EE, CY, MT, SI and SK prahové nominálne hodnoty v eurách; harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP) = 100 v roku 2006 (prieskum z roku 2007 sa týka príjmov v roku 2006).
 - 6) údaje z roku 2014 sa týkajú priemeru za prvé tri štvrtroky.

Zdroj: Pri výdavkoch na dávky sociálneho zabezpečenia ESSPROS; pri sociálnom začlenení EU-SILC.

Tabuľka AB.6: Ukazovatele výkonnosti produktového trhu a ukazovatele politiky

	2004-08	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Produktivita práce ¹ v hospodárstve ako celku (ročný rast v %)	5,6	-3,2	6,5	0,3	2,5	1,8	n.a.
Produktivita práce ¹ vo výrobe (ročný rast v %)	10,6	-4,8	32,2	0,1	1,0	0,8	n.a.
Produktivita práce ¹ v oblasti elektrickej energie a plynu (ročný rast v %)	13,0	-20,1	-0,8	12,0	-0,9	-15,5	n.a.
Produktivita práce ¹ v sektore stavebníctva (ročný rast v %)	7,7	-11,1	-3,6	6,3	9,9	-0,6	n.a.
Produktivita práce ¹ vo veľkoobchodnom a v maloobchodnom sektore (ročný rast v %)	5,4	-5,2	5,0	-6,5	-1,2	7,5	n.a.
Produktivita práce ¹ v sektore informácií a komunikácie (ročný rast v %)	1,9	5,9	5,1	-6,4	14,5	-3,0	n.a.
Patentová náročnosť vo výrobe ² (žiadosti o patenty podané na EPO delené hrubou pridanou hodnotou sektora)	0,0	0,0	0,0	0,0	n.a.	n.a.	n.a.
Ukazovatele politiky	2004-08	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vymáhanie plnenia zmlúv ³ (dni)	565	565	565	565	545	545	545
Čas na začatie podnikania ³ (dni)	30,1	18	18	18	14	19	12
Výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	n.a.
Celkové verejné výdavky na vzdelávanie (% HDP)	3,8	4,1	4,2	4,1	n.a.	n.a.	n.a.
(Index: 0 = neregulované; 6 = najviac regulované)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Regulácia produktového trhu ⁴ , celkom	1,61	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,33	n.a.
Regulácia produktového trhu ⁴ , maloobchod	0,72	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	2,31	n.a.
Regulácia produktového trhu ⁴ , profesionálne služby	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	2,90	n.a.
Regulácia produktového trhu ⁴ , sieťové odvetvia ⁵	2,28	2,21	2,05	1,94	1,88	1,88	n.a.

1) Produktivita práce sa vymedzuje ako hrubá pridaná hodnota (v konštantných cenách) delená počtom zamestnaných osôb.

2) Údaje o patentoch sa týkajú žiadostí na Európsky patentový úrad (EPO). Počítajú sa podľa roka, v ktorom boli podané na EPO. Rozdeľujú sa podľa miesta bydliska vynálezcu s použitím frakčného počítania, aby sa predišlo dvojitému započítaniu, ak sa nahlásia údaje o viacerých vynálezoch alebo triedach medzinárodného triedenia patentov.

3) Podrobné údaje o metodikách vrátane predpokladov pre tento ukazovateľ sú k dispozícii tu: <http://www.doingbusiness.org/methodology>.

4) Index: 0 = neregulovaný; 6 = najviac regulovaný. Podrobné údaje o metodikách týkajúcich sa ukazovateľov regulácie trhu s produktmi sú k dispozícii tu:

<http://www.oecd.org/competition/reform/indicatorsofproductmarketregulationhomepage.htm>

5) Súhrnné ukazovatele OECD týkajúce sa regulácie v oblasti energetiky, dopravy a spojov (ETCR).

Zdroj: Európska komisia; Svetová banka — podnikanie (vymáhanie plnenia zmlúv a čas potrebný na začatie podnikateľskej činnosti); OECD (ukazovatele regulácie trhu s produktmi)

Tabuľka AB.7: Ekologický rast

Výsledky ekologického rastu		2003-2007	2008	2009	2010	2011	2012
Makroekonomické							
Energetická náročnosť	kgoe / €	0,48	0,38	0,36	0,37	0,35	0,33
Uhlíková náročnosť	kg / €	1,29	1,01	0,96	0,94	0,90	0,84
Intenzita zdrojov (recipročná s produktivitou zdrojov)	kg / €	1,79	1,70	1,58	1,49	1,49	n.a.
Intenzita odpadu	kg / €	n.a.	0,24	n.a.	0,19	n.a.	0,17
Energetická bilancia obchodu	% GDP	-5,2	-6,0	-4,4	-5,8	-6,6	-6,0
Závažnosť energie v HICP	%	17,5	16,9	16,3	15,7	15,4	18,9
Rozdiel medzi zmenou ceny energie a infláciou	%	8,0	0,2	2,7	-4,0	4,7	1,8
Pomer environmentálnych daní k pracovným daniam	ratio	18,2%	16,4%	15,4%	14,7%	14,7%	13,7%
Pomer environmentálnych daní k celkovým daniam	ratio	7,6%	7,0%	6,8%	6,7%	6,4%	6,2%
Odvetvové							
Energetická náročnosť priemyslu	kgoe / €	0,46	0,33	0,35	0,32	0,29	0,30
Podiel energeticky náročných priemyselných odvetví v hospodárstve	% GDP	18,2	18,0	15,4	15,4	15,5	15,0
Ceny elektriny a pre stredne veľkých priemyselných používateľov**	€ / kWh	n.a.	0,12	0,14	0,12	0,13	0,13
Ceny plynu pre stredne veľkých priemyselných používateľov***	€ / kWh	n.a.	0,04	0,04	0,03	0,04	0,04
Verejný výskum a vývoj v oblasti energetiky	% GDP	n.a.	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00
Verejný výskum a vývoj v oblasti životného prostredia	% GDP	n.a.	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Pomer recyklovaného komunálneho odpadu	ratio	8,9%	15,8%	18,1%	18,1%	20,4%	22,3%
Podiel emisií skleníkových plynov zahrnutých do systému obchodovania s emisiami*	%	n.a.	51,7	48,3	47,8	49,7	49,0
Energetická náročnosť dopravy	kgoe / €	1,07	1,14	1,08	1,15	1,12	0,93
Uhlíková náročnosť dopravy	kg / €	2,74	2,81	2,83	2,90	2,71	2,62
Bezpečnosť dodávok energie							
Závislosť od dovozu energie	%	65,9	64,3	66,3	62,9	64,1	60,0
Diverzifikácia zdrojov dovozu ropy	HHI	0,67	0,66	0,68	0,65	0,69	0,67
Diverzifikácia energetického mixu	HHI	n.a.	0,23	0,22	0,22	0,22	0,22
Podiel obnoviteľnej energie na energetickom mixe	%	4,3	5,1	6,7	7,4	7,4	8,1

Poznámky špecifické pre jednotlivé krajiny:

Rok 2013 nie je zahrnutý do tabuľky z dôvodu nedostatočných údajov.

Všeobecné vysvetlivky jednotlivých položiek v tabuľke:

Všetky ukazovatele makro intenzity sú vyjadrené ako pomer fyzického množstva k HDP (v cenách z roku 2000)

Energetická náročnosť: hrubá domáca spotreba energie (v kgoe) delená HDP (v EUR)

Uhlíková náročnosť: Emisie skleníkových plynov (v kg ekvivalentov CO₂) delené HDP (v EUR)

Intenzita využívania zdrojov: hrubá domáca spotreba energie (v kgoe) delená HDP (v EUR)

Intenzita odpadu: odpad (v kg) delený HDP (v EUR)

Energetická bilancia obchodu: bilancia vývozu a dovozu energie vyjadrená ako % HDP

Závažnosť energie v HICP: podiel „energetických“ položiek v spotrebnom koši používaných na vytvorenie HICP

Rozdiel medzi zmenou ceny energie a infláciou: energetická zložka HICP a celková inflácia HICP (ročná zmena v %)

Environmentálne dane oproti pracovným alebo celkovým daniam: z databázy GR TAXUD „Trendy zdanenia v Európskej únii“

Energetická náročnosť priemyslu: finálna spotreba energie v priemysle (v kgoe) delená hrubou pridanou hodnotou priemyslu (v EUR v roku 2005)

Podiel energeticky náročných priemyselných odvetví v hospodárstve: podiel hrubej pridanej hodnoty energeticky náročných priemyselných odvetví v HDP

Ceny elektriny a plynu pre stredne veľkých priemyselných používateľov: spotrebné pásmo 500 – 2 000MWh a 10 000 – 100 000 GJ; údaje bez DPH.

Pomer recyklácie komunálneho odpadu: pomer recyklovaného komunálneho odpadu k celkovému komunálnemu odpadu

Verejný výskum a vývoj v oblasti energetiky alebo životného prostredia: výdavky štátnej správy na výskum a vývoj (GBAORD) pre tieto kategórie ako % HDP

„Podiel emisií skleníkových plynov zahrnutých do systému obchodovania s emisiami: na základe emisií skleníkových plynov (s výnimkou LULUCF) podľa správ členských štátov Európskej environmentálnej agentúry“

Energetická náročnosť dopravy: finálna spotreba energie na dopravné činnosti (kgoe) delená hrubou pridanou hodnotou odvetvia dopravy (v EUR z roku 2005)

Uhlíková náročnosť dopravy: emisie skleníkových plynov v dopravných činnostiach delené hrubou pridanou hodnotou odvetvia dopravy

Závislosť od dovozu energie: čistý dovoz energie delený hrubou domácou spotrebou energie vrátane spotreby medzinárodného lodného a leteckého paliva

Diverzifikácia zdrojov dovozu ropy: Herfindahlov index (HHI) vypočítaný ako súčet druhých mocnín trhových podielov krajín pôvodu

Diverzifikácia energetického mixu: Herfindahlov index pre zemný plyn, celkové ropné produkty, jadrové palivo, obnoviteľné energie a tuhé palivá

Podiel obnoviteľnej energie na energetickom mixe: %-podiel hrubej domácej spotreby energie vyjadrený v tonách ropného ekvivalentu

* Európska komisia a Európska environmentálna agentúra

** Za rok 2007 priemer S1 & S2 pre DE, HR, LU, NL, FI, SE & UK. Ostatné krajiny majú iba S2.

*** Za rok 2007 priemer S1 & S2 pre HR, IT, NL, FI, SE & UK. Ostatné krajiny majú iba S2.

Zdroj: Európska komisia, pokiaľ nie je uvedené inak; výpočty Európskej komisie uvedené ďalej.